

Att komma som familj till ett främmande land

Irakiers upplevelser av medborgarskap i Raseborg

Malin Stagnäs

Helsingfors universitet

Statsvetenskapliga fakulteten

Praktikforskning i socialt arbete

Hösten 2012

ABSTRAKT

Skribent: Malin Stagnäs

Titel: Att komma som familj till ett främmande land – irakiernas upplevelser av medborgarskap i Raseborg

Tidpunkt: Hösten 2012

Omfattning: 49 s.

Syftet med denna praktikforskningsrapport var att beskriva hur irakier upplever sitt medborgarskap som invandrare och som man eller kvinna i Raseborg. Fokus låg på att redogöra för hur irakierna upplever sitt medborgarskap i Finland utgående från livet i Irak inom en rad olika sfärer såsom familj, parförhållande, sociala relationer, arbete och ekonomi.

Som teoretisk utgångspunkt användes ett mikrosociologiskt perspektiv på medborgarskap där fokus ligger på att redogöra för den betydelse som medborgarskap har i människors liv och på vilket sätt social och kulturell bakgrund påverkar livet som medborgare. Målet var att närmare gå in på hurdana svårigheter invandrarna möter samt utreda hurdan stöd och hurdan hjälp de är i behov av. Materialet samlades in genom halvstrukturerade intervjuer och analyserades med hjälp av materialbaserad innehållsanalys.

På basen av analysen konstaterades att irakierna upplever att det inom många områden finns skillnader mellan livet i Finland och livet i Irak. En stor skillnad var att respondenterna upplevde att man i Finland kan gå ut utan att vara rädd, och denna skillnad upplevdes som extra stor för kvinnorna. Männens och kvinnornas upplevelser skiljde sig också från varandra på en del andra punkter, t.ex. angående upplevelser av jämställdhet mellan könen i Finland. Kvinnorna uppskattade jämställdheten mellan könen medan männen ansåg att könen inte är jämställda utan att kvinnorna har mer makt i Finland. En del ansåg också att jämställdheten kan orsaka problem i parförhållandet. Invandrarna upplevde en del svårigheter i sitt dagliga liv som medborgare och ansåg att de behöver stöd inom flera områden. De behöver t.ex. information om det finska samhället, hjälp med att lära sig språket och att få ett arbete. De behöver också större inkomst och ett nätverk med egna landsmän samt med finländare.

Nyckelord: invandrare, familj, parförhållande, jämställdhet, medborgarskap

INNEHÅLL

Abstrakt	2
1 Inledning.....	5
2 Studiens handlingsmiljö	7
3 Praktikforskningsprocessen.....	9
3.1 Praktikforskningens karaktär.....	9
3.2 Utformandet av forskningsplanen	10
3.3 Insamlingen av forskningsmaterial	11
4 Teoretisk utgångspunkt	12
5 Studiens syfte och frågeställning.....	14
6 Etik	15
7 Min roll som forskare samt kontextens inverkan	16
8 Analysmetod.....	18
9 Analys.....	20
9.1 Ankomsten till Finland.....	20
9.1.1 Orsaker till varför man lämnade sitt hemland	20
9.1.2 Upplevelser av att komma till Finland	21
9.1.3 Hjälpbehov vid ankomsten till Finland	22
9.2 Familjelivet i Finland jämfört med Irak	23
9.2.2 Upplevelser av möjlighet till självbestämmande angående att inleda eller avsluta en parrelation.....	25
9.2.3 Konflikter inom familjen.....	26
9.3 Hjälp- och stödbehov idag – vägen till ett fullvärdigt medborgarskap	28
9.3.1 Kontakten med invandrarbyrån – kan servicen förbättras?.....	28
9.3.2 Att inte känna till det finska samhället.....	29
9.3.3 Avsaknad av arbete och meningsfull sysselsättning	31
9.3.4 Upplevelser av ensamhet, isolering och att sakna familjemedlemmar	33
9.3.5 Brist på pengar och avsaknad av lämplig bostad	33
9.4 Socialarbetares syn på problem i parförhållandet bland invandrare	34
9.4.1 Faktorer som utgör en påfrestning i parförhållandet till följd av den nya situationen i Finland.....	35
9.4.2 Tankar kring mannens upplevelser av minskad makt i Finland.....	36
9.4.3 Behov av hjälp och förebyggande arbete	37

10 Diskussion kring forskningens resultat	38
11 Avslutande diskussion.....	41
Bilaga 1	43
Bilaga 2	45
Bilaga 3	46
Bilaga 4	47
Litteratur.....	48

1 INLEDNING

Jag är ett barn igen. De har tagit mitt språk. Jag kan inte längre uttrycka mig som jag kunde förut. [...] De har tagit min identitet. Jag är inte längre den som jag var förut. [...] Men jag ville komma hit. Jag kunde inte längre stanna där jag var, tror jag. [...] Det blir ett nytt liv. Jag har fått en chans. Den tar jag gärna. (Fred Klasen, 1983, ref., Franzen, 2001, 29).

Antalet invandrare i Finland har ökat stadigt sedan 1990-talet, då invandringen på grund av humanitärt skydd ökade. På 1990-talet var antalet människor med utländskt medborgarskap i Finland 26 255 och år 2011 var antalet 183 133 vilket är 3,4 % av befolkningen. Många av invandrarna i Finland har också fått finländskt medborgarskap. (Statistikcentralen, 2012.) Med termen invandrare avser jag i likhet med Forsander (2002, 10) en person som har flyttat till Finland med mål att stanna varaktigt. Personen är inte finländsk medborgare vid flytten och har inte heller varit det tidigare. Med varaktig vistelse avses minst ett år, samma tid som krävs för att registreras i befolkningsregistret. Begreppet invandrare innefattar således människor med varierande bakgrund och de kan ha bott en längre eller kortare tid i Finland.

Efter hand som invandringen ökar, ökar också socialarbetarnas behov av färdigheter att möta klienter som kommer från olika sociala och kulturella förhållanden. Enligt Alitolppa-Niitamo, Söderling och Fågel (2005, 28) är skilsmässor bland invandrare vanligare än bland finländska par. Enligt Anis (2008, 47) har studier i flera olika länder visat att invandrarnas andel bland klienterna i barnskyddet i genomsnitt är högre än majoritetsbefolkningens. Även i Finland har man undersökt invandrarnas användning av social- och hälsovårdstjänster i huvudstadsregionen och observerat att invandrare relativt sett är klienter inom barnskyddet i större utsträckning än majoritetsbefolkningen (Gissler, Malin, Matveinen, Sarvimäki & Kangasharju, 2006, 24-25).

En invandrarfamilj möter många utmaningar vid ankomsten till ett nytt land. Familjen måste bland annat anpassa sig till en ny kultur och lära sig ett nytt språk. Förändringsprocessen som familjen går igenom kan också avspegla sig i relationerna och rollerna inom familjen. Beroende på kön och ålder anpassar sig familjemedlemmar på olika vis och i olika takt till de nya förhållandena. Att par- eller familjerelationerna krisar kan bero på förändringar i rollerna inom familjen, men också på arbetslöshet, brist på pengar, frustration, stress, brist på resurser eller avsaknad av framtidsutsikt. Familjen har stor betydelse i det nya hemlandet. Om familjen

splittras försvinner ett nätverk som kan vara svårt att ersätta i det nya samhället. (Valtonen, 1999, 45-46.)

Denna studie är en rapport baserad på den praktikforskning som jag utförde på Västra Nylands invandartjänst våren 2012. När vi på hösten 2011 fick information om olika praktikforskningsplatser blev jag intresserad av det ämne som Börje Mattson från invandrarbyrån i Ekenäs presenterade. På invandrarbyrån hade man upplevt att problem i parförhållandet och skilsmässor är mycket vanliga bland par från Mellanöstern. Från invandrarbyråns sida ville man gärna få information om varför problemen uppkommer samt få kunskap om hur stort stöd invandrarna behöver. Det ursprungliga syftet med undersökningen var att *utreda på vilket sätt den nya situationen inverkar på parförhållandet*. Målsättningen var att få djupare insikt i varför det uppstår problem i parförhållandet samt att få kunskap om på vilket sätt invandrarbyrån kan hjälpa, stöda och informera paren i frågan.

Praktikforskningen genomfördes genom att jag intervjuade fyra irakiska par i Raseborg. I intervjuerna var det inte möjligt att få fördjupade svar kring problem i parförhållandet och det visade sig att andra frågor var mer relevanta än de som det ursprungligen var planerat att jag skulle få svar på. Vartefter forskningsprocessen framskred reviderades forskningsplanen och forskningsfrågorna. Slutligen blev praktikforskningens syfte följande: *Hur upplever irakierna sitt medborgarskap som invandrare och som man eller kvinna i Raseborg?* Som teoretisk utgångspunkt använde jag ett mikrosociologiskt perspektiv på medborgarskap, nämligen *levt medborgarskap* (eng. *lived citizenship*). Med levt medborgarskap avses enligt Cherubini (2011) hur sociala aktörer lever, praktiserar och upplever sitt medborgarskap i det dagliga livet utgående från sin position i samhället. Studiens fokus blev att redogöra för hur irakierna upplever sitt medborgarskap i Finland utgående från livet i Irak inom en rad olika sfärer såsom familj, parförhållande, sociala relationer, arbete, och ekonomi. Målet var också att närmare undersöka hurdana svårigheter och hinder invandrarna möter i det dagliga livet som medborgare samt att utreda hur stort stöd de är i behov av. Eftersom den ursprungliga forskningsfrågan inte besvarades helt beslöt jag att också inkludera intervjuer med två socialarbetare i studien. Syftet med intervjuerna var att redogöra för socialarbetarnas tankar kring invandrarnas nya livssituation i Finland, och på vilket sätt de tror att situationen kan vara en påfrestning för parrelationen.

Rapporten inleds i kapitel två med en beskrivning över studiens handlingsmiljö. I kapitel tre beskrivs de olika stegen i praktikforskningsprocessen. I kapitel fyra beskrivs den teoretiska

utgångspunkten och i kapitel fem preciseras studiens syfte och frågeställning. I kapitel sex redogör jag för studiens forskningsetiska aspekter och i kapitel sju reflekterar jag över aktörernas roller och positioner, min roll som forskare samt kontextens inverkan på praktikforskningen. I kapitel åtta redogör jag för analysmetoden och i kapitel nio presenteras analysens resultat. I kapitel tio diskuteras resultaten i relation till frågeställningen och den teoretiska utgångspunkten. Rapporten avslutas med en diskussion kring praktikforskningsprocessen.

2 STUDIENS HANDLINGSMILJÖ

Verksamhetsområdet för Västra Nylands invandartjänst sträcker sig geografiskt från tidigare Pojo, Karis och Ekenäs, dvs. nuvarande Raseborg i öst till Hangö i väst. Det sammanlagda invånarantalet inom området är ca 40 000 och utlänningar på området är ca 1 300. Invandrarna utgör ungefär 2,7 % av invånarna i Raseborg och 2,5 % av invånarna i Hangö. Jämfört med resten av landet är detta en relativt hög siffra. Inom kommunerna har invandartjänsten ett omfattande samarbete med olika ämbetsverk och andra aktörer såsom socialbyrå, arbets- och näringsbyrå, hälsovården, FPA, skolor (kuratorn), daghem, vuxenutbildningar och bostadssekreterare. Invandartjänsten har också väldigt intimt samarbete med tredje sektorn. Invandrarkoordinator Börje Mattsson ansvarar för invandrarbyrå i Ekenäs och dess arbete. Officiellt har byrå två anställda men i praktiken har byrå för tillfället sex personer anställda. Extra personal har t.ex. anställts för projektet ”Delaktig i Finland” som förverkligas inom invandartjänstens verksamhet.

Arbetet kring invandring har skapat en arbetsfördelning mellan olika myndigheter. Den allmänna utgångspunkten på Västra Nylands invandartjänst är att varje invandrare, oberoende av invandringssätt eller -orsak, får samma service som övriga medborgare och kommuninvånare, och utreder sina ärenden hos den myndighet vars bransch ärendet tillhör. Den service som invandrare behöver ordnas således som basservice och enbart vid behov som specialservice för invandrare. På det viset isolerar man inte invandrarna till en separat grupp utan främjar integration.

En av invandartjänstens grundläggande idéer är att integreringen bör ses som en process som i hög grad utgår från invandrarna själva. Målet är att man inte serverar någonting färdigt åt invandrarna, men man gör vad som helst *tillsammans* med dem. En annan grundtanke är att *alla* invandrare är välkomna som klienter oberoende av status (t.ex. flyktingstatus), nationalitet, eller är *när* man kommit till Finland. På invandartjänsten poängterar man också att man inte gör någon gränssättning i hurdana frågor som behandlas, utan alla slags problem och frågor tas till behandling.

Invandrarbyrån i Ekenäs har huvudansvaret för koordineringen av arbetet med invandrarna i Raseborg. Det innebär att byrån skall vara en *mottagningsbyrå* för nya invandrare där de kan få *information* och *handledning* för att kunna söka sig vidare till rätt ställe som kan ta hand om deras behov och ärenden. Invandrarbyrån har en öppen mottagning för invandrare tre dagar i veckan i Ekenäs och en dag i veckan i Karis. Byråns uppgift är också att följa upp och på alla sätt stöda invandrarnas integration i samhället och se till att det invandrarpolitiska programmet förverkligas.

Förutom mottagning och information ansvarar byrån för att *upprätthålla invandrarregistret* samt för att *utföra den inledande kartläggningen*. Invandrarbyrån har huvudansvaret för denna kartläggning i samarbete med andra aktörer, främst arbets- och näringsbyrån och socialbyrån. Enligt lagen om främjande av invandrarnas integration bör man göra en inledande kartläggning med varje nyinflyttad invandrare som söker stöd hos olika myndigheter. Den inledande kartläggningen genomförs med en intervju där man utreder invandrarens färdigheter (t.ex. språkfärdigheter och tidigare utbildning) för att kunna klarlägga möjligheterna till integration.

En annan viktig uppgift som invandrarbyrån har är att *skapa kontakter till företag och näringsliv* och att försöka verka som en länk mellan arbetsmarknaden och invandrarna. Invandrarbyrån sköter också i allmänhet *kontakterna med statliga myndigheter*, t.ex. ärenden gällande uppehållstillstånd och familjeåterföreningar. *Mottagande av nya flyktingar* koordineras även av invandrarbyrån genom att t.ex. reservera bostäder, daghemsplatser och förberedande undervisning för barn i skolåldern. Byrån koordinerar även all *tolkverksamhet* i Raseborg. Alla myndigheter liksom andra aktörer uppmanas således att beställa tolkningstjänster via byrån.

3 PRAKTIKFORSKNINGSPROCESSEN

3.1 PRAKTIKFORSKNINGENS KARAKTÄR

Enligt Satka, Karvinen-Niinikoski och Nylund (2005) kännetecknas praktikforskning bl.a. av att man strävar efter att svara på frågor som väckts i praktiken och att man därefter för resultaten tillbaka till praktiken. Det är genom dialog mellan teori och praktik som ny kunskap skapas. På invandrarbyrån hade man lagt märke till att problem i parförhållandet är väldigt vanliga bland par från Mellanöstern och att man gärna skulle ha mer kunskap och insikt i området för att kunna erbjuda rätt hjälp och stöd. Syftet med min praktikforskning var således att svara på en fråga som väckts i praktiken och därefter föra resultatet tillbaka till praktiken.

Enligt Satka, Karvinen-Niinikoski och Nylund (2005) kännetecknas praktikforskning också av att kunskap produceras i kollektiv växelverkan. Det är inte bara forskaren eller socialarbetaren som producerar kunskap utan människor från olika grupper deltar i forskningsprocessen. I mitt fall producerades kunskap i dialog med brukarna eller invandrarna och personalen på invandrarbyrån. Intervjufrågorna utformades tillsammans med anställda på invandrarbyrån och forskningsmaterialet byggde på invandrarnas ”röster”. Ett karaktäriserande drag för praktikforskningen är enligt Satka, Karvinen-Niinikoski och Nylund att den lyfter fram marginaliserade grupper som vanligtvis inte hörs i samhället.

Goldkuhl (2008) har gjort åtskillnad mellan tre olika intressen när det gäller att forska i praktiken. Det första, *kunskap om handling*, handlar om att beskriva, förklara och teoretisera praktiken. Man kan också ha intresse av att använda kunskap till att förbättra praktiken, då handlar det om *kunskap för handling*. Den tredje intressekategorin utgörs av aktivt deltagande i utforskningen av nya arbetssätt. Då är det *kunskap genom handling* som är syftet, där handlingen är både källan och mediet. Syftet med min praktikforskning är att nå *kunskap för handling*. Målet är att med ökad insikt och kunskap kunna förbättra och utveckla praktiken.

3.2 UTFORMANDET AV FORSKNINGSPLANEN

Som tidigare nämntes i kapitel 3.1 så lades grunden till forskningsplanen upp tillsammans med personalen på invandrarbyrån. Vi diskuterade på vilket sätt som materialet till studien kunde insamlas och kom fram till att forskningsfrågan bäst kunde besvaras med halvstrukturerade intervjuer. Vi konstaterade också att praktikforskningen krävde en målgrupp och kom fram till att irakiska flyktingar som anlät till Finland 2009 och 2010 kunde vara en lämplig grupp för ändamålet. Med flykting avses enligt FN:s flyktingkonvention (1951) en person som lämnat sitt hemland och som inte kan återvända dit på grund av fruktan för förföljelse beroende på ras, nationalitet, tillhörighet till viss samhällsgrupp, religiös eller politisk uppfattning. FN:s flyktingkommisariat, UNHCR väljer årligen ut flyktingar till en flyktingkvot som förhandlas fram med varje mottagarland. De som har valts ut till flyktingkvoten har alltså sin flyktingstatus erkänd och vet redan vid ankomsten att hon eller han får uppehållstillstånd i landet.

Irakierna valdes ut till undersökningen eftersom de var den grupp som senast anlät från Mellanöstern till Raseborg och således antog vi att de har färskare upplevelser av hur det är att komma som familj till Finland. Även om irakierna som valdes ut till denna studie har sin flyktingstatus erkänd har jag valt att använda mig av begreppet *invandrare* då jag talar om deltagarna i intervjuundersökningen eftersom begreppet *invandrare* också inkluderar flyktingar.

Jag och de anställda diskuterade oss också fram till antalet personer som skulle intervjuas. På invandrarbyrån var man av den åsikten att det förekommer stora variationer bland paren och att det skulle vara bra att intervjuca tio par för att all variation skulle komma fram. Jag var dock av den åsikten att det var för stort antal att intervjuca i förhållande till studieprestationens omfattning. Vi beslöt därför att fem par är en lämplig mängd att intervjuca och att ett större antal respondenter kan bli aktuellt om man vill bygga ut studien senare. För att det skulle uppstå ett förtroende mellan paren och mig beslöt vi att jag skulle göra hembesök till dem innan själva intervjutillfället. På invandrarbyrån var man också intresserad av att höra socialarbetares syn på problem i parförhållandet bland invandrare. Vi beslöt dock att inte inkludera intervjuer med socialarbetare i studien eftersom det skulle bli för tidskrävande. När detta blev klart skrev jag forskningsplanen och ansökte om forskningslov från Raseborgs stad i början av mars 2012.

En anställd på invandrarbyrån valde bland elva par ut de fem par som vi frågade om de ville ställa upp för intervju. Paren valdes ut med tanke på vissa omständigheter, t.ex. med tanke på hur deras livssituation såg ut för tillfället. Den anställde tyckte t.ex. att det inte var lämpligt att jag skulle intervjuar ett par som de visste att för tillfället hade ett väldigt inflammerat parförhållande, eftersom det kanske skulle förvärra situationen om jag började ”gräva” i deras problem. Av de fem tillfrågade paren var det tre som ställde upp för intervju. För att kompensera bortfallet tillfrågades ytterligare ett par som ställde upp. Av de fyra intervjuade paren var det ett par som hade skilt sig. Åldern bland paren sträckte sig från 31 till 54 år.

Tolk för intervjuerna bokades också via invandrarbyrån. Tyvärr gick det inte att få tag på en tolk som kunde tolka svenska och arabiska. Istället blev det en finsk tolk som närvarade på alla hembesök och intervjuer.

3.3 INSAMLINGEN AV FORSKNINGSMATERIAL

Hembesöken och intervjuerna utfördes i början av maj 2012. Syftet med hembesöken var att intervjupersonerna och jag skulle få bekanta oss med varandra och att ett förtroende skulle byggas upp. Under det första hembesöket var en anställd från invandrarbyrån med och under de övriga var jag ensam tillsammans med tolken. Hur mycket förtroende som byggdes upp efter en träff är svårt att avgöra, men min uppfattning är att deltagarna i alla fall fick möjlighet att smälta undersökningens syfte och möjlighet att bekanta sig med mig före själva intervjusituationen. Under hembesöken informerade jag om undersökningens innehåll och syfte. Jag poängterade också anonymiteten i undersökningen samt att det är frivilligt att delta. Sedan småpratade vi t.ex. om hur det har varit att komma till Finland.

Till en början var tanken att jag skulle läsa de intervjuade klienternas dokumentation för att på förhand ha lite information om vem jag intervjuar. Jag beslöt dock att inte göra det eftersom jag skulle behöva klienternas godkännande för att få ta del av deras dokumentation. Dessutom skulle informationen ge mig förhandsuppfattningar som senare skulle kunna styra mina frågor och tolkningar av svaren.

Grunden till intervjufrågorna diskuterade jag fram med Börje Mattsson på invandrarbyrån. Jag fick också kommentarer av handledare från universitetet kring hur frågorna skulle kunna utformas. Den halvstrukturerade intervjun var indelad i tre kategorier (se bilaga 1): 1) Bakgrund och ankomsten till Finland, 2) Familjeliv förr och nu samt 3) Hjälpbehov. För att undvika att gå rakt på ämnet om familjeliv och problem i parförhållandet ansåg jag det vara nödvändigt att först ställa ett par frågor om bakgrunden samt ankomsten till Finland. Invandrarnas bakgrund har till stor del påverkat vem de är idag. Förutom frågorna om familjelivet ställdes också frågor om hjälpbehov för att få fram tankar om hurdan hjälp och hurdant stöd de är i behov av.

Ett par intervjuades på invandrarbyrån i Ekenäs, de övriga paren intervjuades i sina hem. De förberedda frågorna ställdes till alla respondenter. Under intervjuerna spann jag också vidare på ämnen som dök upp samt ställde förtydligande frågor ifall det som berättades för mig blev oklart. Många av frågorna inleddes med ”kerro” för att locka fram så rika och nyanserade beskrivningar som möjligt. Respondenterna ombads också att ge exempel på det som de berättade. Intervjuerna var 45 min – 2 h långa och det transkriberade materialet utgjorde totalt 175 sidor med teckenstorlek 12 och radavstånd 1,5.

4 TEORETISK UTGÅNGSPUNKT

Som teoretisk utgångspunkt i denna studie användes ett mikrosociologiskt perspektiv på medborgarskap, nämligen *levt medborgarskap*. Med *levt medborgarskap* (eng. *lived citizenship*) menas enligt Hall och Williamson (1999, ref. Lister, 2007) den betydelse som medborgarskap har i människors liv och på vilket sätt social och kulturell bakgrund samt materiella förhållanden påverkar livet som medborgare. Fokus ligger på att framställa hur människor förstår och ger mening till tre nyckelelement i medborgarskap nämligen; *rättigheter, tillhörande och deltagande*.

Sedan slutet av 1980-talet har man inom vetenskapen fört debatt kring begreppet medborgarskap och hur det bör definieras i vårt nutida samhälle. I diskussionen framhålls medborgarskap som ett fenomen kopplat till lagliga rättigheter och skyldigheter men också som ett fenomen som rör andra sociala och kulturella dimensioner, t.ex. deltagande i det

sociala och politiska livet samt upplevelsen av en kollektiv identitet, en känsla av att tillhöra ett samhälle. (Cherubini, 2011.)

Begreppet levtt medborgarskap har växt fram inom feministiska medborgarskapsstudier utgående från en rad empiriska studier som har analyserat upplevelser av medborgarskap hos olika människor i olika kontext. Detta mikrosociologiska perspektiv fokuserar på hur sociala aktörer lever, praktiserar och upplever sitt medborgarskap i det dagliga livet utgående från sin position i samhället. Med det här perspektivet kan man belysa huruvida en människa ser sig själv t.ex. som en marginaliserad medborgare, en fullvärdig medborgare, en passiv eller aktiv medborgare och på vilket sätt personen vill ändra på sin position i samhället. De kan handla om huruvida en individ försöker försvara sina rättigheter eller kräva mer rättigheter. (Cherubini, 2011.)

Utgående från detta mikrosociologiska perspektiv ser man medborgarskap som en del av många sfärer såsom ekonomi, arbete, politik, sociala relationer, familj, vänskap och övriga nära relationer. Det handlar således om att se medborgarskap ”nerifrån” och inte enbart ”uppifrån” utifrån en formell och lagmässigt baserad synvinkel. Traditionella diskussioner om medborgarskap tenderar att inte beröra dessa områden eftersom de inte anses tillhöra den offentliga sfären utan den privata sfären. Inom feminismen kritiseras den traditionella synen på medborgarskap eftersom man anser att resurser som finns i den privata sfären påverkar den offentliga sfären. Man har även kritiserat påståendet att den privata sfären skulle vara opolitisk. Till exempel är jämlikhet inte något som bara mäts inom arbetslivet utan också i nära relationer. Således blir det relevant att också studera medborgarskap i relation till familj, parförhållande och det sexuella livet. (Cherubini, 2011.) Plummer (1995, ref., Lister, 2007) myntade termen *intimt medborgarskap* (eng. *intimate citizenship*) för att beskriva en individs möjligheter att göra val angående på vilket sätt man lever med andra människor, t.ex. vad gäller familjelivet och det sexuella livet.

5 STUDIENS SYFTE OCH FRÅGESTÄLLNING

Det ursprungliga syftet med min praktikforskning var att utreda hur det har varit att komma som familj till ett nytt land. Min centrala forskningsfråga innan intervjuerna genomfördes var *att utreda på vilket sätt den nya situationen i Finland inverkar på parförhållandet*. Syftet var också att närmare undersöka om den nya situationen i Finland upplevs *olika* för mannen och kvinnan och i så fall på vilket sätt.

Målsättningen var att få djupare inblick i varför problemen inom parförhållandet uppkommer samt få kunskap om på vilket sätt invandrarbyrån kan hjälpa, stöda och informera paren i frågan. Tanken var att man genom att låta invandrarna med egna ord berätta om sina erfarenheter och upplevelser kunde få ökad insikt och förståelse som skulle vara till nytta i arbetet med denna klientgrupp.

Vartefter intervjuerna genomfördes märkte jag att respondenterna framförde ganska få tankar och upplevelser kring de frågor som det från början var tänkt att min praktikforskning skulle ge svar på, nämligen problem i parförhållandet. Istället delade invandrarna med sig av sina tankar och upplevelser kring många andra frågor. Mitt intervjumaterial gav t.ex. svar på hur det varit att som familj att lämna sitt hemland och att komma till ett nytt land. Det gav också svar på vilket sätt männens och kvinnornas upplevelser av att komma till Finland skiljde sig från varandra. Respondenterna framförde också t.ex. tankar kring problematiken i att inte få arbete, att inte kunna språket och upplevelser av ensamhet och isolering. Det gick inte att gå hemskt djupt in på problem i parförhållandet eftersom mina respondenter ansåg att de inte hade problem i parförhållandet. Av de fyra intervjuade paren var det endast ett par som hade skilt sig och öppet medgav att deras förhållande inte hade fungerat.

Eftersom det blev att intervjua fyra par istället för fem och det kom fram ganska lite information om problem i parförhållandet, bestämde jag mig för att komplettera forskningen med intervjuer med socialarbetare, trots att det inte var tänkt att inkludera de professionellas syn i studien från början. Det blev en gruppintervju med en socialarbetare från barnskyddet och en barnatillsyningsman i Raseborg. Syftet med intervjun var att undersöka hurdan syn professionella har på invandrarnas nya livssituation i Finland, och på vilket sätt situationen kan vara en påfrestning för parrelationen.

Vartefter forskningsprocessen framskred insåg jag att mina forskningsfrågor behövde revideras. Enligt Julkunen (2011) justeras planerna och frågeställningen i kvalitativ forskning under processens gång. Gunnar Myrdal (1968, ref. Julkunen, 2011) har skrivit att ”fakta sparkar” och med det menas att det vi upptäcker i våra data påverkar vår uppfattning om det problem vi studerar och kan tvinga fram en omformulering av forskningsfrågan.

Syftet med praktikforskningen reviderades till följande: *Hur upplever irakierna sitt medborgarskap som invandrare och som man eller kvinna i Raseborg?* Fokus ligger på att redogöra för hur irakierna upplever sitt medborgarskap i Finland utgående från livet i Irak inom en rad olika sfärer såsom familj, parförhållande, sociala relationer, arbete, och ekonomi. Målet är också att närmare gå in på vilka svårigheter och problem som invandrarna möter i det dagliga livet som medborgare samt att utreda hur stort stöd och hurdan hjälp de är i behov av. Syftet är också att redogöra för två socialarbetares tankar kring invandrarnas nya livssituation i Finland, och på vilket sätt situationen kan vara en påfrestning för parrelationen.

6 ETIK

Eftersom forskningsämnet i denna studie är känsligt blev det redan i ett tidigt skede av praktikforskningen aktuellt att fundera över etiska frågor. Inom den människovetenskapliga forskningen har det enligt Svensson och Starrin (1996, 39-41) utvecklats olika etiska principer. Några av de viktigaste etiska principerna är att ingen skall komma till skada, att deltagarna har rätt till anonymitet, att det råder öppenhet och att deltagarnas privatliv inte kränks. Det är även skäl att fundera på om publicerandet eller offentliggörandet av undersökningar kan skada någon. En person som deltar i ett forskningsprojekt bör kunna lita på att hennes identitet skyddas i alla tänkbara situationer.

Etiken har varit närvarande i praktikforskningen på flera olika sätt och i flera olika skeden av processen. För det första gavs alla intervjudeltagare information om undersökningens syfte vid hembesöket och vid själva intervjusituationen. Forskningens syfte (se bilaga 3) översattes med hjälp av tolk och samtidigt informerades det t.ex. om att det är frivilligt att delta, att man inte behöver svara på alla frågor om man inte vill, att man när som helst får avbryta intervjun och att man kommer att garanteras anonymitet. Paret intervjuades skilt och de garanterades att det som de berättade inte skulle avslöjas till deras partner eller någon annan person. För

att ytterligare kontrollera att respondenterna gav sitt samtycke till att intervjumaterialet användes till forskning, bad jag dem att skriva under samtyckesblanketten *efter* att intervjun var gjord, när de var medvetna om hurdan information de delat med sig. Blanketten skrevs också under av tolken för att garantera att samtyckesblankettens innehåll blev översatt.

I redovisningen av resultaten har jag strävat efter att hålla respondenterna så anonyma som möjligt. Jag har endast benämnt dem som ”respondent”, ”invandrare”, ”man” eller ”kvinna” då intervjumaterialet presenterats. Ifall det var nödvändigt med tanke på forskningens syfte och frågeställning nämnde jag även om mannen eller kvinnan hade skilt sig.

Samma etiska principer följdes under intervjuerna med socialarbetaren och barnatillsyningsmannen. Innan intervjun inleddes fick de information om praktikforskningens syfte (se bilaga 4) och de gav sitt samtycke till att intervjumaterialet användes till forskning genom att ge sin underskrift *efter* att intervjun var gjord. För att skydda barnskyddssocialarbetarens och barnatillsyningsmannen anonymitet benämndes de som ”socialarbetarna” eller som ”socialarbetare 1” och ”socialarbetare 2” i citaten.

7 MIN ROLL SOM FORSKARE SAMT KONTEXTENS INVERKAN

Av de olika roller som jag har upplevt under praktikforskningsprocessen har jag mest känt mig som en studerande som lär sig att utföra praktikforskning. Rollen som sakkunnig har jag inte känt av så ofta även om det var en roll som förväntades av mig ibland under intervjuerna. Invandrarna kunde t.ex. fråga om språkkurser i Helsingfors eller säga att de är i akut behov av en större lägenhet. Jag upplevde att min roll inte var att informera men jag svarade så gott jag kunde eller bad dem kontakta invandrarbyrån i akuta ärenden, eftersom min rapport skulle bli klar först på hösten och önskemålen skulle inte nå invandrarbyrån före det. På invandrarbyrån kände jag mig mest som en forskare eftersom jag inte deltog i personalens dagliga arbetsuppgifter, jag kände mig dock välkommen i arbetsgruppen.

Under intervjusituationerna upplever jag att tolken hade en central roll. Samspelet med tolken fungerade i det stora hela bra. Vi förstod varandra och betydelsen kom alltid fram i det som vi sade, även om ingendera av oss pratade flytande finska. Alltid förstod jag inte riktigt vad som översattes åt mig men tolken fortsatte att förklara tills jag förstod vad personen ville få fram.

Ibland förstod inte heller respondenten riktigt frågan eller ville att jag skulle ge exempel på hurdana fakta jag var ute efter. Jag märkte att det är viktigt att frågorna är väl genomtänkta och att man vet vad man vill få ut av dem. Ibland var mina frågor kanske lite öppna och breda men samtidigt ville jag inte styra intervjudeltagarna för mycket. Jag visste inte riktigt heller hurdana svar jag kunde förvänta mig på alla frågor.

Ifall jag skulle göra om den här forskningen skulle jag gärna få svaren på frågorna mer direkt översatta. Ibland kändes det som att tolken och intervjudeltagaren pratade sinsemellan lång tid i sträck och att tolken återberättade ”ungefär” vad de pratat om till mig. Någon ordagrann översättning blev det således inte. Det skulle vara viktigt att både frågorna och svaren skulle översättas ordagrant eftersom också små nyanser kan vara av stor betydelse då materialet analyseras. Det kändes inte heller som att det uppstod något samspel mellan mig och respondenterna eftersom de pratade direkt till tolken.

Förutom att problem i parförhållandet är ett tabubelagt ämne, och att jag som utförde intervjun är en ung finländsk kvinna, så tror jag att också tolkens närvaro inverkar på vad respondenterna kände att de ville berätta eller inte berätta. Tolken bor nämligen i Raseborg och anlitas ofta av invandrarbyrån. Att öppna sig och tala om känsliga ämnen tror jag att kan vara svårt om man vet att tolken är en person som man kommer att träffa ofta i framtiden och som kanske dessutom är en vän till familjen. Jag tror att det hade varit lättare för intervjudeltagarna att tala om känsliga ämnen med en helt utomstående tolk. Då skulle de inte behöva känna sig besvärade över att avslöja personliga uppgifter eftersom de troligen inte skulle behöva träffa tolken mera i framtiden.

Jag upplevde ändå att intervjustämningen var god och att respondenterna var rätt så villiga att dela med sig av sina upplevelser. En del var väldigt pratsamma medan andra var mer fåordiga. Det var endast en respondent som en gång avböjde att svara på en fråga, annars berättade alla någonting på alla frågor även om de ibland inte svarade så som det var ”tänkt”. Troligen berodde det endera på att de inte förstod frågan rätt eller på grund av att de inte direkt ville svara på det som jag frågade efter. Det verkade som att invandrarna upplevde att andra frågor var viktigare att föra fram än just frågor kring problem i parförhållandet. Det kan också hända att resultatet skulle ha sett helt annorlunda ut med andra respondenter. Till exempel så vet man inte hurdana svar jag skulle ha fått om jag skulle ha intervjuat de par som invandrarbyrån visste att hade problem i parrelationen för tillfället.

Även om jag inte läste invandrarnas dokumentation före intervjutillfället eller hade tidigare erfarenheter av t.ex. arbete med vuxna irakier (har dock arbetat med ensamkommande flyktingbarn) så hade jag en del förhandsuppfattningar. Litteratur och media ger t.ex. en bild av kvinnorna i Irak som förtryckta. Hedersmord och arrangerade äktenskap är något som man ofta läser och hör om. Av personal på invandrarbyrån fick jag en ny syn på den irakiska mannens utveckling och situation i Finland. De berättade att mannens inflytande vad gäller makt i samhället och familjen ofta sjunker i Finland. För kvinnan däremot innebär ankomsten till Finland för de flesta större möjligheter tack vare t.ex. jämlikheten mellan könen och möjlighet till utbildning. Jag fick också den uppfattningen att det här i många parförhållanden kan leda till problem. Dessa förhandsuppfattningar styrde till viss del hurdan information jag var ute efter med mina frågor.

8 ANALYSMETOD

Enligt Julkunen (2011) skall man välja analysmetod enligt den frågeställning man har. Vartefter processen i min forskning framskred reviderades frågeställningen och då materialet var insamlat insåg jag att den analysmetod jag hade tänkt använda mig av när forskningsplanen skrevs, nämligen narrativ analys, inte längre var den mest lämpliga. Eftersom syftet med min forskning var att studera *vad* som sägs samt att lyfta fram centrala *teman* som kommit fram i intervjuerna, ansåg jag att *innehållsanalys* var den mest lämpliga metoden.

Enligt Eskola (2001; 2007, ref., Tuomi & Sarajärvi, 2009, 95-96) kan man dela in innehållsanalys i tre olika typer analys; *materialbaserad innehållsanalys*, *teoribaserad innehållsanalys* och *teoristyrd innehållsanalys*. I denna studie kommer jag att använda mig av en materialbaserad innehållsanalys vars grundidé är att analysen skall utgå från det insamlade materialet. Tidigare kunskap, observationer eller teorier skall inte påverka analysprocessen eller dess slutresultat. Slutledningarna görs med utgångspunkt i induktiv logik, dvs. slutledningarna görs från det enskilda till det allmänna vilket innebär att slutledningarna baseras på det insamlade materialet.

Enligt Tuomi och Sarajärvi (2009, 96) är det problematiskt att utföra en materialbaserad innehållsanalys, eftersom det inte finns några objektiva tolkningar utan läsningen och

tolkningen påverkas alltid av forskarens personliga erfarenhetsvärld, förförståelse och teoretiska utgångspunkter. Detta antagande kan sägas tillhöra den *hermeneutiska kunskapssynen* och inom den poängterar man betydelsen av att forskaren redogör för sina förhandsuppfattningar, reflekterar över sina tolkningar samt förklarar hur analysen har gått till för läsaren.

Enligt Miles och Huberman (1994, ref., Tuomi & Sarajärvi, 2009, 108) kan man beskriva materialbaserad innehållsanalys som en process med tre skeden; 1) Reducering av materialet, 2) Organisering av materialet till kluster eller grupper och 3) Abstrahering eller skapande av teoretiska begrepp. Enligt Tuomi och Sarajärvi (2009, 109) inleds processen i materialbaserad analys med att man lyssnar på intervjuerna och transkriberar dem ord för ord. Därefter läser man intervjuerna och bekantar sig med materialet. Sedan letar man efter sammanfattande yttranden och streckar under dem. Då materialet reduceras görs det med utgångspunkt i forskningens syfte, dvs. de sammanfattande yttranden som lyfts fram skall vara relevanta för forskningens syfte och frågeställning. Nästa steg är att lista och gruppera yttrandena och att leta efter likheter och olikheter mellan dem. Liknande yttranden grupperas tillsammans och bildar en underklass. Genom att kombinera underklasser bildas överklasser och genom att kombinera överklasser kan man bilda en huvudklass. Av huvudklasserna kan man ytterligare bilda förenande klasser som sammanfattar innehållet av huvudklasserna. Grupperingen fortsätter så långt som det är möjligt med tanke på materialet och forskningens syfte. Därefter följer abstrahering som innebär att det empiriska materialet förenas med teoretiska begrepp och slutligen har man ett resultat i form av materialets begrepp och teman.

Analysen i denna studie genomfördes ungefär som i Tuomi och Sarajärvis (2009) beskrivning. Jag började med att leta efter sammanfattande yttranden och streckade under dem. Yttrandena valdes ut med tanke på praktikforskningens syfte och frågeställning, och på så vis reducerades en del av materialet bort. En del överklasser eller teman bildades naturligt i enlighet med indelningen i intervjufrågorna (se bilaga 1). Liknande yttranden samlades till en underklass, t.ex. alla yttranden som rörde *Konflikter inom familjen* bildade en underklass. Den här underklassen kunde kombineras med flera andra underklasser och bildade överklassen *Familjelivet i Finland jämfört med Irak*. Av alla överklasser gick det även att bilda en huvudklass, nämligen *Irakiernas upplevelser av medborgarskap i Raseborg*. Då rubrikerna till underklasserna bildades kombinerades de även med begrepp från teorin om levtt medborgarskap (Cherubini, 2011). Till exempel är rubriken *Upplevelser av möjligheter till självbestämmande angående att inleda eller avsluta en parrelation* influerad av teorin. Varje

tema eller underklass beskrevs med en sammanfattning av respondenternas yttranden tillsammans med beskrivande citat.

9 ANALYS

Till näst presenteras analysen av studiens intervjumaterial. Resultaten presenteras i form av teman. Huvudtemana utgörs av 1) Ankomsten till Finland, 2) Familjelivet i Finland jämfört Irak och 3) Hjälp- och stödbehov idag – vägen till ett fullvärdigt medborgarskap.

9.1 ANKOMSTEN TILL FINLAND

9.1.1 ORSAKER TILL VARFÖR MAN LÄMNADE SITT HEMLAND

De intervjuade irakierna anlände till Finland under 2009 och 2010. En respondent anlände också i ett senare skede genom familjeåterförening. De anlände som kvotflyktingar via FN:s flyktingorgan UNCHR. Respondenterna gav alla ganska liknande svar till orsakerna varför de lämnade sitt hemland. När amerikanerna invaderade landet och kriget började 2003 var det omöjligt att bo kvar i Irak. Civilbefolkningen utsattes för bombningar, kidnappningar, mördades och hotades. Av respondenterna var det några som själva kidnappats men klarat sig ur situationen med livet i behåll. Det var farligt för alla att röra sig utomhus, speciellt för kvinnor och barn. Ifall kvinnorna vågade röra sig utomhus var det ett måste att bära slöja trots att man inte var muslim.

En del av respondenterna kände sig extra utsatta för våld på grund av att de var kristna eller sunnimuslimer samtidigt som de också poängterade att man inte alltid visste vilka religiösa grupper som gjorde vad mot vilka grupper. Ifall en bilbomb detonerade dog alla som var i närheten och då visste man inte vem som lagt dit bomben eller mot vem den var riktad.

”Kyllä hän sanoit kun oli niin huono tää aika tiedätkö; sota oli, pommituksia ja sieppauksia oli, kaikenlaista ongelmia oli. Ja vielä tää kaikki muut ihmiset jotka eivät ole muslimeja, vaikka hän on kristitty, piti laittaa tää hijabin ja pitkä tää hame, ei saa näkyä jalat ja kädet ja

kuitenkin he heittävät happosen päällä ja polttavat kasvoihin tai jalat ja ihan. Se oli niin pelottavaa aikaa.”

Alla respondenter kom till Finland via Syrien där de hade bott mellan 1,5 och 6 år före ankomsten till Finland. Livet i Syrien beskrevs som bättre och tryggare än i Irak, trots att det också på många sätt var svårt att leva i ett annat land än sitt hemland. Kostnaderna i Syrien var höga och det var svårt att klara sig ekonomiskt. Väntan på att tas emot i ett annat land som kvotflykting upplevdes också som jobbigt.

9.1.2 UPPLEVELSER AV ATT KOMMA TILL FINLAND

Irakierna upplevde en del blandade känslor av att komma till Finland. En del respondenter upplevde ankomsten till Finland som att bli pånyttfödd från att tidigare ha varit död. Det kändes bra att få komma till ett tryggt land och det kändes som att problemen i livet minskade. En respondent upplevde också att det tog länge innan symptomen av den rädsla och stress man hade känt i Irak minskade, och han ansåg att han fortfarande upplevde stress och oro för de släktingar som var kvar i landet. Så här svarar en respondent på frågan kring upplevelser av att komma till Finland:

”Kyllä, hyviä kokemuksia koska oli melkein ne ovat kuolleet ja tässä nyt syntyvät uudestaan ja ... Ei tarvi pelätä, niin se turvallinen paikka. Kyllä tuntuu ihan hyvältä, ei oo mitään pahoja muistoja siitä kun hän tuli tänne Suomeen.”

Den första tiden i Finland upplevdes också som svår för många. Det finländska klimatet och samhället förvånade, för många var det en chock att här var så kallt och mycket snö. Att här var så tomt, så lite människor och så lite bebyggelse förvånade också många. De förde fram att de i Irak är vana med att ha mycket människor omkring sig och att det i städer skall bo miljontals med människor. Att hamna i Raseborg kändes för många som att hamna mitt ut i ingenstans och det upplevdes deprimerande. De framhävde också att det är svårt och tar sin tid att vänja sig med nya saker. Språket, kulturen och nästan allt var nytt för dem. Några respondenter framhöll också att Finland är en bra plats. Här finns bra möjligheter för utbildning och människor respekterar varandra och är artiga och vänliga. Att olika religioner respekterar varandra upplevdes också positivt.

”Kyllä, se aika iso ero tosiaan jos on, ne tulivat toisesta maasta kun oli ruuhkaa ja paljon ihmisiä ja täynnä ihmisiä, tulivat Suomeen. Suomi aika tyhjä maa, ei näe ihmisiä niin paljon,

aika tyhjältä näyttää. Ja toinen asia kun siellä Syyriassa oli lämmin maa, ei sata, ei sada lunta, tai joskus ehkä tule lunta, mutta ei oo niin kylmä kun Suomessa. Taas täällä ei näynyt mitään, vain oli niin paljon lunta ja kylmä ja se tosi iso ero, se oli melkein sokki heille.”

9.1.3 HJÄLPBEHOV VID ANKOMSTEN TILL FINLAND

De flesta respondenter var väldigt nöjda med den hjälp som ordnades åt dem vid ankomsten till Finland. Till att börja med blev de mottagna på flygplatsen och därefter skjutsades de till sin lägenhet som var färdigt förberedd med bäddade sängar och mat i kylskåpet. Under dagarna och veckorna som följde fick de hjälp med att t.ex. besöka magistraten och uträtta andra ärenden. De fick även ekonomiskt stöd, men en del respondenter påpekade dock att de fick för lite pengar vid ankomsten till Finland. De poängterade att Finland är ett dyrt land och att pengarna inte räckte till att införskaffa allt som de behövde.

En respondent framhöll att de skulle ha varit i behov av vinterkläder. Eftersom de anlände i november var de i behov av tjocka och varma kläder redan vid ankomsten. Innan avfärden i Syrien var de tvungna att göra sig av med en hel del av sina egna kläder eftersom de endast fick ta med sig en begränsad mängd till Finland. Hon tyckte också att det var svårt att hitta lämpliga kläder på lopptorg. En annan respondent framhöll att lopptorgsinköpen i början var onödiga. Ifall de skulle ha haft mer pengar från början så skulle de ha kunnat köpa möbler, kläder osv. som de skulle ha kunnat behålla permanent. Så här svarade en respondent på frågan hurdan hjälp och hurdant stöd de fick vid ankomsten till Finland:

”Kyllä, kaikki kaikenlaiset tukea oli saivat ja avustuksia ihan. Ei puuttunut hänen mielestä mitään. Kaikki oli autettiin ja tähän astikin auttavat ja on raha joka kuusi ne saavat, ja kaikki muut ongelmat kyllä, ne ovat aina auttaneet. Jä, hän on tyytyväinen, tota tähän. Ei hän usko mitään muuta olisi tarvinnut, koska se oli asunto valmiina, ja raha oli, ja autettiin ja hänen mielestä ihan OK. Ei mitään muuta tarvitse. Ja lapset vietettiin päiväkotiin ja järjestettiin kaikki heille asiat, ei puuttunut mitään heiltä”

En respondent framhöll att hon vid ankomsten till Finland saknade hjälp från tidigare invandrare som har anlänt till Raseborg. Hon tyckte att det skulle vara bra om andra invandrare skulle fungera som ett stöd i början genom att t.ex. visa runt i Raseborg, dela med sig av kunskap och erfarenheter och finnas till för stöd och uppmuntran.

”Kyllä hän sanoi olisi hyvä jos saavat enemmän ehkä tukea. Kaipasivat yks, joku on mukana auttamassa. [...] Ennen heitä oli muita pakolaisia tai maahanmuuttajia, olisi hyvä heidän

pitäis ottaa vastaan ja auttaa enemmän ja tukee ja. Koska silloin tuntuu niin yksinäisyydeltä. Semmosen tuki ne kaipasivat. Joku toinen tä ulkomaalainen tai maahanmuuttaja auttaa ja, ottaa vieraan mukana ja näyttää asioita.”

9.2 FAMILJELIVET I FINLAND JÄMFÖRT MED IRAK

Det som respondenterna ansåg att till stor del gjorde att familjelivet i Finland är annorlunda jämfört med i Irak är att man i Finland kan gå ut utan att vara rädd. I Irak var mannen tvungen att ha huvudansvar över familjens försörjning, handla mat och sköta andra ärenden utanför hemmet eftersom kvinnorna inte vågade gå ut. Således var mannen ofta familjens enda försörjare i Irak. Ett par män framhöll att deras lön också räckte för att försörja hela familjen, och således var det inte heller nödvändigt att kvinnan arbetade. I Finland däremot lever både mannen och kvinnan på integrationsstöd. I Irak var det inte möjligt att få ekonomiskt stöd av staten, men en respondent framhöll att det inte heller är nödvändigt eftersom där hjälper de rika de fattiga. Så här svarade två respondenter på hur familjelivet är annorlunda i Finland jämfört med Irak:

”Se yks tä pieni tä esimerkki ehkä iso tä asia, miten hän voi jäädä ovi auki, ei tarte pelätä. [...] Ja sitten toinen esimerkki, tytär menee kouluun, ei tarte pelkää hänen puolesta.”

”Kyllä isä oli pääroolissa, isän rooli oli kaikki, elikkä iso rooli perheessä, koska se oli pakko. Isä kävi töissä ja hankki raha heille elämiseen, ja isä taas kävi kaupassa, ostamaan ruoka, ja kaikki mitä perheessä tarvitaan, jos tytär menee kouluun tai mene lääkärissä, tai mene ulos, piti isä viedä, koska siellä tytöt ja naiset eivät uskaltaneet mennä ulos yksin, siellä on vaarallista”

Respondenterna ansåg att deras roller inom parförhållandet inte har förändrats sedan de kom till Finland. De pratar och diskuterar med varandra precis som förr inom familjen. Däremot ansåg de att deras sociala liv hade förändrats, och att de inte längre hade vänner, bekanta och släktingar runt omkring sig som förr.

”Kyllä roolit ovat hänen mielestä ihan samoja, tota ei oo muuttunut, sama kun roolit siellä ne ovat täälläkin. [...] Mutta täällä on sosiaalinen tä elämä vähän eri kuin meiän maassa. Täällä ne ovat vain perheen keskenään tai sisällä täällä. Ei täällä ole tuttavია, sukulaisia, ystäviä, naapureita.”

9.2.1 JÄMSTÄLLDHET I FINLAND SETT UR MANNENS RESPEKTIVE KVINNANS PERSPEKTIV

Vad gäller tankar om jämställdhet i Finland poängterade tre av fyra män att könen inte är jämställda, utan att kvinnorna har mera makt. Männerna jämförde detta med situationen i Irak där männen är i maktposition medan kvinnorna inte har någon makt alls. Som exempel på fall i Finland där kvinnorna har mer makt gavs t.ex. situationer där det är problem i familjen och kvinnan gör en brottsanmälan angående att mannen varit våldsam. Respondenterna ansåg att i sådana fall så lyssnar myndigheterna enbart på kvinnan och ingen lyssnar på mannens version av händelsen.

Männen upplevde att mannen lider i Finland, alla är på kvinnornas sida och kvinnorna får mycket hjälp. En man ansåg t.o.m. att mannen har så låg status i Finland att han kommer sist i rang efter kvinnor, barn och djur. Han ansåg också att förändringen kom som en chock och att det är svårt att vänja sig vid den nya situationen då den gamla kulturen ligger så djupt rotad. En man ansåg dock att jämställdhet i Finland är bra och att det fungerar här. I Irak är situationen, kulturen och religionen är annorlunda. Han menar att jämställdhet i Irak kan vara för krävande för kvinnan, och att det inte alltid är möjligt att kvinnan skall ha samma uppgifter som mannen. Så här resonerar två män kring mannens situation i Finland:

”Irakissa miehillä on enemmän valtaa, ei kukaan katso naista, eivät kuuntele naista, ei oo tasa-arvo. Mutta päinvastoin, Suomessa on naisilla enemmän valtaa kun tasa-arvoa, ehkä 5 % enemmän, naisilla on enemmän. Elikä miehen tasa-arvo mennyt alas. Hän sanoi joku esimerkki. Jos on perheessä nainen ja mies, tulee riitoja heidän keskenään, tota jos nainen menee, ilmoittaa poliisille, tee rikosilmoitus, mies on hakkanut tai väkivalta ollut vaimon kanssa. Jä, kuuntelevat naista. Jos mies menee esimerkiksi ja kertoo ongelmista ja esimerkiksi nainenkin voi on tehnyt miehelle tä paha tai ollut väkivaltainen hänelle. Ei kukaan kuuntele miestä. Silloin mies kärsii, ja nainen ei. Kaikki kuuntelevat naista ja ovat hänen puolesta. Siinä on pieni esimerkki.”

”[...] Ensin naiset tulevat ja sitten lapset tulevat ja sen jälkeen kolmeks tulee eläimet tai koiria, ehkä heillä on tosi hyvä asema, ja viimeinen tulee miehen asema. Sen takia mies on ihan alhaalla, ei oo tasa-arvo naisten ja miesten välillä. Naisilla on kaikki valtaa Suomessa. Hän sanoi meidän ryhmässä kun oli tä muilla perheillä oli ongelmia, miehet kärsivät ja naiset saavat paljon apua.”

De intervjuade kvinnorna framhöll däremot hur mycket de uppskattar jämställdhet mellan könen i Finland. En kvinna ansåg att jämställdheten är det bästa med Finland. En annan framhöll hur överraskande det var att se hur bra kvinnor bemöts i Finland. De framhöll hur

skönt det är att kunna gå ut utan att behöva vara rädd och att kunna ha hurtana kläder som helst.

”Ja parasta asia Suomessa, se on tasa-arvo naisten ja miesten välissä, niin kun täällä on. Mutta jos verrataan Arabian maassa ei ole. Ensiksi tule tä mies ja sen jälkeen nainen. Täällä on parasta kun on Suomessa tasa-arvo”

En kvinna framhöll att det inom familjen förekommer jämställdhet mellan mannen och kvinnan på så vis att båda lyssnar på varandra och tar varandras åsikter i beaktande. Men när det gäller ärenden utanför familjen är mannen fortfarande familjens överhuvud, även i Finland.

” [...] Yleensä ääni tulee miehelle, tulee valta, tai enemmän valta. Mutta perheen sisällä ei. Voidaan sanoa perheen sisällä nainen on sisäministeri ja mies on ulkoministeri. ”

9.2.2 UPPLEVELSER AV MÖJLIGHET TILL SJÄLVBESTÄMMANDE ANGÅENDE ATT INLEDA ELLER AVSLUTA EN PARRELATION

Av de fyra intervjuade kvinnorna var det två personer vars äktenskap var arrangerat via familjerna. Situationen för de två kvinnorna skiljde sig från varandra på så vis att den ena kvinnan själv var intresserad av giftermålet medan den andra kvinnan inte var det. På frågan ”Hur träffade du din man?” svarade en respondent så här:

”Ehkä Irakissa yleensä perhe, perhe katsovat, ehkä perheen, oma perheen äiti, siskot ja kaikki muut sukulaiset ovat nähneet että perheessä on tytär, ne menevät kosimaan ja tota, nå meillä on tä poika ja näin ja näin ja sitten joskus tule tä onni, tai talo voi järjestää heitä ja ne menee naimisiin. Sillä lailla tulee. Ehkä nyt on vähän muutoksia, on myös pojat ja tytöt tapaavat yhteen, mutta hänen tarina oli semmonen, heidän kautta. ”

De två övriga kvinnorna hade på egen hand träffat sina män och förälskat sig. En kvinna var dock tvungen att först dölja sitt förhållande för sin familj eftersom mannen var muslim och hon var kristen. När föräldrarna fick reda på deras förhållande så bröt de kontakten med henne i 20 år eftersom de inte accepterade att hon gifte sig med en muslimsk man.

En respondent framhöll att det inte gick att klaga över förhållandet eller att uttrycka en vilja om att skilja sig i Irak när mannens släkt bodde i samma hus. Hon upplevde att hon var tvungen att tåga fastän hon inte var nöjd med äktenskapet. Här i Finland har hon haft möjlighet att uttrycka sitt missnöje eftersom de inte har haft släktingar runt omkring sig.

” [...]Koko tä miehen suku asuu samassa talossa, tota nainen ehkä ei voi puhua eikä voi avata suuta, koska kaikki muut ovat vastuussa siihen jos hän puhuu miehen kanssa joku ongelma. Ei voi puhua ollenkaan, pitää olla hilja ja kaikki muutkin, jå-å. Mutta täällä ei, ihan eri koska perheen sisällä ei oo muita ihmisiä eikä sukulaisia.”

9.2.3 KONFLIKTER INOM FAMILJEN

Av de fyra intervjuade paren var det tre par som ansåg att de inte hade några desto större konflikter i parförhållandet. Missförstånd och små gräl löste man genom att diskutera med varandra, vara tyst och be om förlåtelse. Man ansåg att konflikter inte behöver göras till något stort nummer eller föras utanför familjen utan kan lösas inom familjen. En manlig respondent ansåg att kvinnan kan vara i en maktfull position i förhållandet genom att vara tyst och gråta. Han gav som exempel om mannen kommer hem och klagar över något som han inte är nöjd med i hemmet och höjer rösten lite. Genom att visa sig ledsen så är kvinnan i maktposition och mannen inser då att kvinnan har tagit illa upp av hans beteende och att han bör be om ursäkt. Om kvinnan inte skulle ge tecken av att vara ledsen så skulle mannen fortsätta med sitt beteende. Så här svarar en av respondenterna på frågan hur eventuella konflikter löses i familjen:

”Kyllä hän sanoi, tota jos tä konflikti tai väärinkäsitystä, ehkä jokaisessa perheessä kuitenkin tulee koska ei kukaan voi tehdä ilman sitä. Jos tulee, hyvä asia kun joku toinen heistä pyytää anteeksi, tai joku pitää olla hiljaa jonkun verran aikaa. Ja sitten kaikki rauhoitu asiat, ei se tekee iso ongelma tai iso numero siitä, sama kun jotkut perheet tekevät, ja rouva tai tulee iso ongelmia, ei tarvitse olla niin, ei. Jå, voi ratkaista, jos on jonkun verran aika hilja ja kaikki menee taas uudestaan.”

En kvinna ansåg att hon inte hade konflikter med sin man men att det är en del problem med barnen, speciellt med tonårsdottern. Hon ansåg att det alltid är hon som får ta striderna med barnen och reda ut deras bekymmer. Hon var av den åsikten att mannen aldrig frågar eller lägger sig i barnens ärenden. Hon förde också fram att det ibland kan vara svårt att diskutera med mannen eftersom han som person är ganska fåordig och hon ibland känner att hon måste dra ut orden ur munnen på honom.

En kvinna som hade skilt sig ansåg att det till största delen är jämställdheten mellan könen i Finland som leder till konflikter i parförhållandet. Här kan kvinnan kräva att mannen skall ta lika stort ansvar som förälder och delta i barnskötseln. Hon nämnde också att en del män

kanske inte tycker om då kvinnan här rör sig fritt och pratar mycket med andra människor. En annan kvinna sade att hon inte haft så mycket att göra med människor som har problem i parförhållandet men hon trodde ändå att jämställdheten leder till problem i parförhållandet i 50 % av fallen eftersom en del män har svårt att anpassa sig till den nya situationen. På frågan ”Varför tror du att en del par kan få problem i parförhållandet vid ankomsten till Finland?” svarade en respondent så här:

”Kyllä ehkä kaiken eniten näitä ongelmia kun tulee, tulee totta kai, kun tasa-arvosta. Täällä on enemmän tasa-arvoa. Sama kun sanotaan perheen sisä tä lapsia, sen vastuu molemmille vanhemmille, äidille sitten pitää kasvaa ja isäkin sama. Ja taas kun tullaan tänne ja ihmiset menee ja tulee ja näkee ihmisiä ja tuttavvia ja puhuu, jotkut miehet ehkä eivät tykkää siitä, niin ehkä kieltävät sitä. [...] Sen takia täällä kaikki mitä ongelmat ja tota, hänestä toi tasa-arvosta kaikki on kiinni.”

Den man och kvinna som hade skilt sig ansåg att problem i parförhållandet skall skötas mellan mannen och kvinnan. Det är inte bra att andra familjer blandar sig i även om de erbjuder sig att hjälpa. Mannen och kvinnan ansåg att problemen enbart förvärras när andra parter blandar sig i och det är inte roligt när folk pratar och kanske skvallrar bakom ryggen.

”[...]Toinenkin asia kun ei oo hyvä jos on ulkopuolisesti tä muut ihmiset tai perheet jos haluaa sotkee tä perheen ongelma tai he sanovat ”me autetaan”. Silloin tule enemmän ongelmia. Ei oo hyvä jos ulkopuolisesti tulee, ja sotkevat se asiat, pitää olla vain keskenään, perheen sisäinen, ja vaimon ja miesten tä asia tämä koska tämä on. Se on totta, monet kerta jos on muut ihmiset tulevat, ongelmat tule lisää ja lisää.”

Kvinnan ansåg dock att invandrarbyrån kan vara till hjälp när en familj har problem i parförhållandet. Enligt henne skulle det vara till hjälp om invandrarbyrån skulle vara i tät kontakt med den person som är i störst behov av hjälp, och erbjuda diskussionshjälp, stöd och uppmuntran. Om man har fattat beslut om att skilja sig skulle det enligt henne kännas bra om någon säger att allt kommer att ordna sig och att man inte blir ensam.

9.3 HJÄLP- OCH STÖDBEHOV IDAG – VÄGEN TILL ETT FULLVÄRDIGT MEDBORGARSKAP

9.3.1 KONTAKTEN MED INVANDRARBYRÅN – KAN SERVICEN FÖRBÄTTRAS?

De flesta av respondenterna betonade att de har upplevt kontakten till invandrarbyrån som väldigt bra. De ansåg att man alltid kan vända sig till invandrarbyrån om man har problem och att personalen lyssnar och hjälper i den mån som de har befogenheter. Så här uttrycker en respondent sina tankar om invandrarbyrån:

”Kyllä, hänen mielestä maahanmuuttajatoimisto on hyvä toimisto. Yleensä ne ovat yrittäneet auttaa jos tulee ongelmia ja aikoja jos hän tarvitsee, ne ovat järjestäneet hänelle aika. Hän voi käydä heidän toimisto jos tule tä ongelmia, ja haluavat auttaa ja ratkaista. Jää, tota hänen mielessä ihan hyvä paikka, ei oo mitään, ei voi pyytää enempää.”

Några respondenter framhöll att de inte har så mycket kontakt med invandrarbyrån. I början hölls tätare kontakt och personal kom på besök men nu har kontakterna avtagit. En respondent framhöll att det skulle vara bra om personal från invandrarbyrån tog kontakt var tredje eller sjätte månad till alla familjer för att fråga hur situationen är och ifall om de har några problem som de behöver hjälp med. En annan respondent framhöll att de skulle kunna anställa mer personal för att ha tid att ha kontakt med familjerna. En respondent framhöll att det vore bra om invandrarbyrån speciellt skulle ta kontakt med ensamförsörjare. Respondenten upplevde sin vardag som väldigt svår, och hon sade att hon många gånger har känt sig ensam och saknat en person som bara lyssnar.

En respondent framhöll att det är svårt att klara av att beställa tider själv till hälsovårdscentralen, något som Börje Mattsson nu sagt att de skall klara av. Han ansåg att språket är svårt och att han inte har lärt sig tillräckligt bra ännu för att klara av det. Han ansåg att det i det här fallet är bättre att anpassa sig efter individens kunskaper. Till exempel så lär sig barnen och ungdomarna språket snabbt men för en del äldre går språkinläringen långsammare och det måste invandrarbyrån anpassa sig efter.

”[...]Jää, koska Börje on määrännyt tästä lähtien pitää olla näin, ensin menee terveyskeskukseen ja tilauksen tulee siitä kautta, mutta tämä on vaikea, iso ongelma heille, koska jos hän ei tarvinnut tulkkia miksi mä [tulkki] olisin täällä. Kieli on vaikeaa, hän ei

pärjää, jos hän yksin menee terveyskeskukseen. Miten hän voi selittää heille hänen sairauksia.”

Två respondenter betonade att man inte kan förbättra servicen på invandrarbyrån eftersom de har sina bestämda uppgifter och de kan inte göra mer än de har befogenheter för.

”Ehkä hän sanoi ei hän voi parantaa eikä voi päättää mitä, koska heillä on tietty rajat, ja laki on määrännyt vain tämä heidän töitä, ei voi ylittää, mene yli tä raja, ja sen takia hän sanoi on vähän vaikea ei voi sanoa mitään mitä voi parantaa heidän palvelunsa. Kyllä, ehkä heillä ei ole valta tai ei voi mennä yli.”

I intervjuerna kom det fram många olika områden som invandrarna behöver hjälp med. Till näst lyfter jag fram de teman eller områden som tydligast kom fram. Jag tar inte ställning till huruvida invandrarna redan har fått den information eller den hjälp som efterlyses, utan jag förmedlar enbart invandrarnas tankar och upplevelser.

9.3.2 ATT INTE KÄNNA TILL DET FINSKA SAMHÄLLET

I intervjuerna kom det fram att invandrarna behöver information av många olika slag. Till exempel så upplevde några att de inte fått tillräcklig med information om socialvården i Finland, t.ex. vilka uppgifter som sköts av vilka instanser samt hurdana rättigheter de har som invandrare. En respondent sade att han inte fått information om att de har rätt att få bidrag till vinterkläder vid ankomsten till Finland, utan han fick redan på det av bekanta, och att det var först när han själv frågade om saken som han fick ett bidrag till vinterkläder. På frågan om hur invandrarbyrån kunde förbättra sin service inledde en respondent sitt svar så här:

”Ehkä yhdestä asiasta joskus kun on laki määrännyt, esimerkiksi joku tietty asia tä pakolasille tai maahanmuuttajille, nyt jos eivät kerto tai eivät pyytä siitä asiasta, kukaan ei kerro heille semmonen systeemi, semmonen laki on.”

Respondenten gav också andra exempel på när han blivit utan information. Han hade t.ex. inte vetat att han hade rätt att få bensinersättning när han körde och hämtade sina barn som annars bodde hos mamman och att han kunde få ersättning för matkostnader under den tiden som barnen stannade hos honom. En annan respondent uttryckte också sin frustration över att hon sökt hjälp från fel avdelning på socialbyrån och där blivit hänvisad till barnskyddet.

”[...] Nå, hän sanoi mistä hän tietää tä lastensuojelun liitosta. Hän on juuri tullut tähän maahan, kaikki on uus. Jos he eivät voi neuvoa eikä sanoa kenen kanssa pitää olla tekemisessä. Koska ei ole helppoa, kaikki täällä on niin uusi uutta ja mistä hän tietää, elikkä kuka auttaa tästä.”

För en annan respondent var det oklart vad som sker efter tre år när integrationsplanen tar slut. Han skulle gärna få information kring vad som händer då och var osäker på om saker och ting skulle förändras. Han var också av den åsikten att integrationsplanen borde förlängas till fem år.

”Hän halusi tietää, kolme vuoden jälkeen, mitä tapahtuisi? Mutta mutta, jatkuuko vielä kolme vuoden jälkeen? Voisivatko he osallistua kursseihin? Saavatko he sama raha kun nyt? He saavat plus yhdeksän euroa Kela maksaa heille ruokaa. Tai mitä tapahtuisi? Muuttuuko kaikki aisat? Muuttuuko heidän työ täällä? Minkälaisia muutoksia tulee kolme vuoden jälkeen?”

En respondent berättade att det är många saker i det finländska samhället som är främmande och som det skulle vara bra att få information om. Han gav som exempel hur svårt det kan vara att köpa en bil, varifrån man kan köpa den, hur man skaffar försäkringar osv. Han ansåg att man möter på många små saker i det vardagliga livet som är nytt och främmande.

Två respondenter ville också ha information om och hjälp med att hitta lämpliga språkkurser. En var intresserad av att börja läsa svenska och en annan hade redan gått de fyra kurserna i finska som ordnas åt invandrare i Raseborg och visste nu inte om några lämpliga kurser i finska som hon kunde gå.

En respondent ansåg att det på ett infotillfälle är viktigast att Börje Mattsson berättar om hur framtiden kommer att se ut. Hon ansåg att det skulle vara bra att få höra någon som har mycket arbetserfarenhet med invandrare berätta lite om vad som är nästa steg i deras liv och någon som uppmuntrar och säger att allt kommer att ordna sig. Hon berättade också att invandrare som tidigare anlät till Raseborg har ”skrämt upp” dem med att säga negativa saker i stil med att de alla som bor där kommer att bli deprimerade och få psykiska problem. Respondenten ansåg att man inte vill höra sådana saker utan man vill få uppmuntran och höra någon som säger att saker och ting ordnar sig.

”Ehkä infossa kaiken tärkein hän sanoi, jos esimerkiksi Börje Mattsson on mukana paikalla pitää hän kertoa ihmisille miten jatkossa elämä jatkuu täällä. Niin ja hän antaa neuvoja, ei tarvitse pelätä ja, koska hänellä on paljon kokemuksia, hän on tehnyt aika pitkään maahanmuuttajien kanssa, miten tä elämä jatkuu tulevaisuudessa, ja minkälaisia esimerkiksi nyt on apua tarvitsevat.”

En respondent framhöll också att hon inte vill komma på informationstillfällen där både män och kvinnor är samlade. Hennes önskemål var att man skulle ordna skilda informationstillfällen för män och kvinnor. En annan respondent poängterade att han inte tycker det är nödvändigt med allmänna informationstillfällen, om han har något han vill reda ut så vill han boka tid och ensam diskutera med personalen. Han tyckte dock att ett informationstillfälle kan vara bra på så vis att man får tillfälle att träffa andra, umgås och äta en bit mat.

9.3.3 AVSAKNAD AV ARBETE OCH MENINGSFULL SYSSÄTTNING

Alla respondenter framhöll önskan om att få arbeta och på frågan ”Hurdan hjälp behöver ni idag?” svarade de flesta att de vill få hjälp med att hitta jobb. De poängterade att de inte mår bra av att sitta hemma, det är enformigt och deprimerande. Två män jämförde sin livssituation för tillfället med att vara ett djur och att sitta i fängelse.

”Kyllä hän sanoj, ehkä Suomessa, sanotaan vankila tämä nyt elää, elää hänen elämä nyt täällä hetkellä. Koska hän saa sama verran [raha] joka kuussa ja hän syö ja nukkuu ja ei oo mitään vaihtelua. Ihmiset täällä eivät voi rikastua eikä köyhdyttää. Koska jos on työttömänä kaikki saavat sama ja elävät samoja ja syövät ja nukkuvat, ei mitään muuta vaihtoa. Tämä on Suomen tä elämisen.”

En man framhöll också att han inte vet om han längre är arbetsförmögen efter att ha suttit så mycket där hemma.

”Hän sanoj se on ongelma ehkä hän ei voi enää tehdä töitä eikä mennä töihin. Koska pitkä aika hän on jäänyt tämäksi. Jos sanotaan hän väsy hän ei voi tehdä töitä enää. Koska jos on pitkä aika ja ihminen istuu ja istuu työttömänä, ei tee töitä, niin se aika vaikea tulee henkilölle jos taas menee töihin.”

I respondenternas berättelser framkom också tankar om att det inte är ett socialt accepterat sätt att tjäna sina pengar genom att ta emot socialbidrag. I Irak har de blivit vana med att arbeta för sitt levebröd och för många var det en stor omställning att inte längre försörja sin familj på egen hand.

[...] *”Hänellä oli sama aika [Irakissa] kaks töitä, aamulla hän on mennyt, hän on ollut pomo joku tehdas tai joku toimisto ja sitten illalla neljän jälkeen, hänellä on ollut oma kauppa, hän myynyt kaikki elintarvikkeita. Hän ei ole istunut kotona. Koska ei voi olla kotona koko hänen*

elämänsä ja pyytää apua toimeentulotukea sosiaalitoimistossa, siinä on vähän ongelma Suomessa, muut asiat ovat hyvin.”

Flera av respondenterna framhöll att det är ett hinder att de måste kunna språket så bra för att få arbete i Finland. En respondent ansåg att det är svårt att lära sig språket i skolan. Under parktiken har han inte heller fått öva sig i finska eftersom personalen har pratat svenska på hans praktikplatser. För många invandrare uppstår det som Franzen (2001, 38) benämner för *språkparadoxen*. Det innebär att en person inte får något jobb för att han eller hon anses ha för svaga kunskaper i det nya språket, samtidigt som det är just ett arbete han eller hon behöver för att öva sig och bli bättre språkmässigt. En respondent ansåg att det är onödigt att vänta i flera år tills man har lärt sig språket och ansåg att borde få möjlighet att använda sig av den expertis och den arbetserfarenhet som han har.

”[...] Hän sanoí ei tarvitse odottaa kaks tai kolme vuotta, kun hän oppii kieltä. Hän on nyt valmis tekemään töitä, vaikka olisi tä vapaaehtoinenkin, kun sanoo vapaaehtoinen tarkoittaa ei saa rahaa siitä. Koska hän tietää hänellä on tiedot, hänellä on työkokemuksia joka voi hyötyä Suomea tämä.”

De manliga respondenterna var inte nöjda med systemet i Finland och de hade flera förslag på hur det skulle kunna var annorlunda. En respondent ansåg att det skulle vara bra om man efter ett års språkstudier skulle ha möjlighet börja arbeta utan lön istället för att gå språkkurser år efter år. Han menade att det skulle vara bra att ha valmöjlighet eftersom en del kanske vill fortsätta med språkstudier medan andra inte vill det. En annan respondent föreslog att det skulle vara bra om någon instans skulle ha möjlighet att t.ex. betala halva lönen och försäkringarna och så skulle arbetsgivaren endast behöva betala halva lönen. Men han visste inte vem som skulle kunna sköta betalningen eftersom han var medveten om att invandrarbyrån inte har sådana möjligheter. Han ansåg också att det skulle vara ett bra alternativ att arbeta utan lön eller endast för de pengar som Kela ger i integrationsstöd. Flera av männen hade meddelat åt Börje Mattsson att de är villiga att arbeta gratis.

9.3.4 UPPLEVELSER AV ENSAMHET, ISOLERING OCH ATT SAKNA FAMILJEMEDLEMMAR

Flera respondenter uttryckte upplevelser av att sakna närvaron av egna landsmän och släktingar i Raseborg. Flera beskrev hur förvånade de blev över hur tomt och hur lite människor som det fanns i området. När de anlände till sina nya hem var det enda som syntes snö och skog. En kvinna beskriver sina upplevelser av sin boendeort i Raseborg så här:

” [...] Pieni paikka, ei oo ketään, ja melkein masentava oli tä paikka. Ja hän sanoi nyt on noussut tä masennusta tosi paljon. Koska siellä on niin tyhjä, pieni paikka, ei oo ketään muuta arabialaisia. Se ei oo se paikka, kun meidän kulttuurissa me olemme tottuneet hyvin paljon ihmisiä mutta siellä on niin tyhjä. Sen takia on raskasta ollut.”

Flera respondenter uttryckte hur de saknade sina släktingar som bodde i andra länder. En respondents högsta önskan just nu var att hon skulle ha råd att resa och hälsa på sin son i USA eller att han skulle få komma till Finland. En annan respondent uttryckte sin vilja att få sin mamma till Finland via familjeåterförening eftersom hon blivit ensam kvar i Irak. En familj uttryckte också sin vilja att flytta till Helsingfors där de har sina släktingar.

På frågan ”Hurdan hjälp och hurtant stöd behöver ni idag?” var det en man som svarade att han vill få hjälp med att bekanta sig med finländare. Han ansåg också att de själv måste vara aktiva och försöka få finländska bekanta men han skulle också vilja få lite hjälp.

[...] Ja toinen asia kun tä tutustuminen muiden kanssa on tärkeä, suomalaisien kanssa hän tutustuu, ja tulevat ja menevät. Kun koska nyt melkein ei oo mitään yhteydessä heidän kanssa. Sekin on tärkeä asia. Hän tarvitsee enemmän tukea siitä. [...] Se auttaa monessa asioissa elämässä, kyllä se auttaa. Se auttaa kielessä, se kieli paranee, hyvä tulee kieli. Ja hän ymmärtää tästä kulttuurista tai yhteiskunnasta hyvin jos hän osaa kieltä. Se on tosi tärkeä tä tutustuminen toisiin ja ystävien kanssa.”

9.3.5 BRIST PÅ PENGAR OCH AVSAKNAD AV LÄMPLIG BOSTAD

Två familjer uttryckte behov av större bostad eftersom den nuvarande var för liten. Den ena familjen ville dessutom flytta till huvudstadsregionen. Deras problem var att hitta en lämplig bostad till ett lämpligt pris och de ville gärna få hjälp med detta av invandrarbyrån.

”[...] Jos joku perhe haluaa muuttaa pois, vaikka täältä Karjaaltakin jos on mene muuttaa asunnosta toiseen asuntoon tai jos hän haluaa muuttaa Helsingin alueelle, Vantaalle tai

Esponseen, pitää vähän helpottaa se asiat ja heille ja ei tarvitse olla niin rutiineja. Koska monelle perheelle on niin vaikea tää ongelma, jos he haluavat muuttaa pois täältä ei voi, koska täällä ei kukaan auta. Silloin olisi hyvä, ne kaipaavat joku apua, helpottaa asiat heille tai joku vaikka maksaa tä takuuvuokra tai ehkä jotkut asiat pitää helpottaa.”

Den ena familjen ansåg att det strider mot Finlands lag en tonårig flicka och en tonårig pojke sover i samma rum. De ansåg att de skulle behöva var sitt rum eftersom flickan inte vill byta kläder i samma rum som brodern. Dessutom ser barnen att barn i andra finländska familjer får ha egna rum. Samma familj ansåg också att pengarna de får inte räcker till och att stöden borde höjas. Mannen i familjen uttryckte sig så här:

”Se, se raha loppuu melkein kuun keskellä tai loppuvaiheessa. Mutta ei hän sano hän haluaa olla miljonääriksi, ei hän halunnut sitä, vain se raha riittää elämiseen ja kaikki ruoka ja kaikki muut, silloin olisi hyvä.”

Dessutom upplevde familjen att de som bor i Raseborg får mycket mindre pengar av socialbyrån än de som bor i t.ex. Helsingfors. I Helsingfors har de hört att någon fick köpa ny cykel för att sedan få pengarna tillbaka mot kvitto medan de i Raseborg blir uppmanade att köpa från loppis. De hade också hört att de i Helsingfors får mer pengar till hyra och att det där ordnas mer evenemang för invandrare, t.ex. en utflykt som ordnas varje sommar.

9.4 SOCIALARBETARES SYN PÅ PROBLEM I PARFÖRHÅLLET BLAND INVANDRARE

Gruppintervjun angående socialarbetarnas syn på problem i parförhållandet bland invandrare genomfördes med en socialarbetare från barnskyddet och en barnatillsyningsman i Raseborg. De var 35 och 36 år gamla och hade arbetat 10 och 13 år som socialarbetare.

Till näst redogör jag för tre centrala teman från intervjun: 1) Faktorer som inverkar negativt på parförhållandet till följd av den nya situationen i Finland, 2) Tankar kring mannens upplevelser av minskad makt i Finland och 3) Behov av hjälp och förebyggande arbete.

9.4.1 FAKTORER SOM UTGÖR EN PÅFRESTNING I PARFÖRHÅLLET TILL FÖLJD AV DEN NYA SITUATIONEN I FINLAND

I intervjun berättade socialarbetarna att de gånger de möter invandrare i sitt arbete handlar det ofta om par som har skilt sig. Invandrarna som kommer till socialbyrån har ofta en inlammerad parrelation och vill komma överens gällande barnen. Socialarbetarna hade mest erfarenhet av att arbeta med irakier och kurder.

Även om socialarbetarna inte hade några statistiska uppgifter om skilsmässor, trodde de inte att skilsmässoprocenten skulle vara högre bland invandrare än bland finländare. Men de angav ett par faktorer i den nya situationen i Finland som de trodde att skulle kunna utgöra en påfrestning för parrelationen. För det första ansåg de att det kan vara påfrestande för parrelationen då allt är nytt i Finland och de t.ex. skall lära sig ett nytt språk. En annan orsak som socialarbetarna förde fram var att invandrarna kanske har ett mindre nätverk här som gör att de är mer ensamma och mer beroende av varandra som par. I sitt hemland har de kanske haft släktingar och vänner som utgjort ett stöd och hjälpt till med barnskötseln. I Finland krävs det också att kvinnan skall vara i arbetslivet eller på någon språkkurs, vilket kan utgöra en omställning eller konflikt för vissa familjer där frun tidigare varit hemmafru. Men den främsta orsaken som gavs till varför problem uppstår var att kvinnan märker att hon kan vara mer självständig i Finland. Så här svarade den ena socialarbetaren på frågan om hurdan problematik som är vanligt förekommande i parförhållandet:

”De e no säkert de här att när dom kommer hit till den här finländska kulturen, och så märker kvinnan då främst kanske, att här får man kanske vara på ett annat sätt som kvinna, mera självständig, och att de sen blir problem i familjen.”

Den andra socialarbetaren lade till att hon har pratat med en del mammor som har upplevt att papporna inte deltar så mycket i familjelivet och barnskötseln, och att det därför blir tungt. Dessutom märker de att de finländska papporna deltar mera i familjelivet och på så vis kan det uppstå en konflikt.

9.4.2 TANKAR KRING MANNENS UPPLEVELSER AV MINSKAD MAKT I FINLAND

Under intervjun efterfrågade jag socialarbetarnas tankar kring invandramännens åsikt att Finland inte är jämställt utan att kvinnorna har mer makt i Finland. Socialarbetarna började med att säga att man i Finland brukar anse att mannen och kvinnan är jämställda, men det kan förstås hända att männen upplever att kvinnan har mera makt. En möjlig förklaring till detta ansåg de att kunde vara att nästan alla som arbetar inom socialvården och dagvården är kvinnor, och på det viset kan det hända att mannen känner sig mer maktlös. Att man här, till skillnad från i Irak, lyssnar på vad kvinnan säger, kan också leda till att mannen upplever sig ha mindre makt.

Då jag förde fram männens exempel på ojämställdhet mellan könen, dvs. ifall kvinnan påstår att mannen misshandlar så tror polisen och de sociala myndigheterna bara på kvinnan, svarade socialarbetarna så här:

”Socialarbetare 1: De e säkert sån sak som vi tar på allvarligt

Socialarbetare 2: Mm, ja

Socialarbetare 1: Om nån säger att dom har blivit misshandlade eller så här så, så första tanken hos oss e int, och det borde inte heller vara det, att vi misstänker att personen hon ljuger

Socialarbetare 2: Men de tar vi ju på allvar, liksom ja menar från vår synvinkel sett så no sku vi ta de lika på allvar om de e mannen som säger att han blir misshandlad. Men att de där, de e ju int lika vanligt förekommande som att kvinnan blir, men att.”

De förde också fram att ifall om det blir fysiska stridigheter mellan mannen och kvinnan så blir det oftast så att det är mannen som har störst ansvar för konsekvenserna eftersom det är han som är mer fysiskt kraftfull. De poängterade också att mannen kan uppleva skam inför sin släkt eftersom det i deras kultur är mannen som skall bestämma, om släktingarna märker att kvinnan gör som hon vill, upplever mannen press från släktingarna.

”[...] Att såna situationer ha vi ju hört om, och att männen berättar då liksom att de e svårt, för att släktingarna vill ju då att dom [männen] ungefär ska straffa kvinnan, för deras beteende, å samtidigt som de int e tillåtet här i vårt samhälle. Så mannen blir liksom på de vise i kläm.”

Socialarbetarna berättade också att de har mött män som reagerat med ledsamhet, frustration, uppgivenhet och känsla av att vara ”ensam mot världen” efter att kvinnan fattat beslut om skilsmässa. Ifall mannen inte har några andra medel att hantera situationen med kan det hända

att han tar till våld. Eftersom socialarbetarna inte heller uppmuntrar kvinnan att fortsätta förhållandet kanske mannen upplever att han inte har socialarbetarnas stöd.

Socialarbetarna ansåg dock att männen är väldigt aktiva när beslutet om skilsmässa är gjort och föräldrarna t.ex. vill komma överens gällande barnen. Det kan lika bra vara mannen som tar kontakt till socialbyrån som kvinnan, och mannen är ofta bra på att föra fram sin sak.

9.4.3 BEHOV AV HJÄLP OCH FÖREBYGGANDE ARBETE

Syftet med intervjun var också att höra socialarbetarnas tankar kring på vilket sätt man kan lösa invandrarnas problem i parförhållandet, eller hurdan hjälp de är i behov av. Ett förslag var att invandrarna borde få terapeutisk hjälp på sitt modersmål för att bearbeta allt som de varit med om i sitt hemland. Terapeuten borde också ha kunskap om deras kultur, religion och hur förhållandena ser ut i deras hemland. Så här resonerade socialarbetarna:

”Socialarbetare 1: Överhuvudtaget tycker jag dom sku säkert behöva mera kanske också sån här terapeutisk hjälp, om man tänker på allt som dom har i sin bakgrund när dom ha kommit hit

Socialarbetare 2: Absolut, jaa

Socialarbetare 1: Att dom blir säkert ofta på de vise, eller ja har en sån känsla att dom blir oskötta

Socialarbetare 2: Jå, å dessutom liksom vi sir ju här att de som sku behövas e att dom sku få terapi på sitt eget modersmål.”

Socialarbetarna ansåg också att det skulle kunna vara bra med stödgrupper för män som har skilt sig. På så vis skulle de få prata, få stöd och märka att det finns andra män i samma situation.

För att förebygga att problemen uppkommer ansåg socialarbetarna att det vore bra med information på mottagningsenheterna, invandrarbyråerna och via organisationer.

Socialarbetarna ansåg att det skulle vara viktigt att informera om olikheter i kulturer, förståelse för olika sätt att leva och eventuella förändringar som kan ske i parförhållandet vid ankomsten till Finland. För att kunna göra detta ansåg socialarbetarna att invandrarbyråerna borde få mer resurser till att göra sådant arbete. Det betonades att det förebyggande arbetet borde göras av en instans som känner till invandrarna eller vet vilka som har anlänt till

Finland, eftersom man på socialbyråer får kontakt med dem först när problemen redan har uppkommit.

”För de e ju dom [invandrarbyrån] som vet liksom eller känner till invandrarna och liksom vet vilka som finns här, att vi vet ju de först när de e problem. Så då kommer dom ju ti oss att, att vi kan ju int veta liksom å ge den informationen då, utan de borde vara sånt här förebyggande arbete.”

10 DISKUSSION KRING FORSKNINGENS RESULTAT

Syftet med praktikforskningen var att undersöka *hur irakierna upplever sitt medborgarskap som invandrare och som man eller kvinna i Raseborg*. Fokus låg på att redogöra för hur irakierna upplever sitt medborgarskap i Finland utgående från livet i Irak inom en rad olika sfärer såsom familj, parförhållande, sociala relationer, arbete, och ekonomi. Målet var också att närmare gå in på vilka svårigheter och problem som inverkar på deras liv som medborgare samt att utreda hurdan stöd och hurdan hjälp de är i behov av. Syftet var också att redogöra för två socialarbetares tankar kring invandrarnas nya livssituation i Finland, och på vilket sätt situationen kan vara en påfrestning för parrelationen.

Ankomsten till Finland upplevdes till största delen som positiv för respondenterna. Det kändes bra att få komma till ett tryggt land, men första tiden upplevdes också som svår och tung för många. Att anpassa sig till ett nytt klimat, språk, kultur och omgivning var krävande. De flesta var nöjda med den hjälp som ordnades vid ankomsten medan några ansåg att de fick för lite ekonomisk hjälp och att de skulle ha varit i behov av bidrag till vinterkläder. Utgående för teorin om levtt medborgarskap (Cherubini, 2011), kan man se upplevelsen av brist på pengar som en faktor som försvårar deras liv som medborgare. Invandrarna ansåg att Finland är ett dyrt land och att de inte hade råd att köpa allt som de skulle ha varit i behov av.

En stor skillnad mellan livet i Irak och i Finland som respondenterna förde fram, var att i Finland kan man gå ut utan att vara rädd. Denna skillnad upplevdes som extra stor för kvinnorna, eftersom de ofta inte vågade gå ut överhuvudtaget i Irak utan manlig följeslagare. Detta var en ny möjlighet som möjliggjorde ett mycket friare liv jämfört med i Irak. Männen och kvinnorna hade också olika uppfattningar om jämställdhet mellan könen i Finland. Kvinnorna uppskattade jämställdheten i Finland och ansåg att det var något av det bästa med

landet. Mannen däremot upplevde att Finland inte är jämställt utan att kvinnorna har mer makt. Detta innebär att kvinnorna upplevde en slags nyförvärvad rättighet medan männen upplevde minskade rättigheter i Finland.

Angående konflikter i parförhållandet ansåg några respondenter att det är jämställdheten mellan könen i Finland som orsakar problem i parförhållandet. De flesta av de intervjuade respondenterna ansåg dock att de inte hade några större problem i parförhållandet, och de konflikter som de hade gick att lösa genom t.ex. diskussion inom familjen. Enligt Joelsson (2004, ref. Larsson, Sjöblom & Lilja, 2008, 446) kan man som intervjuare också ha en mer kritisk och problematiserande hållning till det som berättats och studera eventuella dolda dimensioner, genom att tolka både vad som sägs och inte sägs. Till viss del tror jag att de intervjuade paren hade mer problem i parförhållandet än vad de medgav eftersom problem i parförhållandet är ett tabubelagt ämne. Samtidigt upplevde jag respondenternas beskrivningar som ärliga. Min uppfattning är att det är svårt att dra slutsatser kring detta, men det är i alla fall värt att reflekteras över.

Ankomsten till Finland innebar också för några respondenter en ny möjlighet vad gäller självbestämmande angående att inleda eller avsluta en parrelation. En kvinna vars äktenskap var arrangerat via släktingarna, upplevde att hon inte kunde klaga över förhållandet eller uttrycka en vilja om att skilja sig under tiden de bodde i Irak. I Finland har hon haft möjlighet att skilja sig eftersom släktingarna inte är i närheten. Detta kan kopplas till Plummers (1995, ref., Lister, 2007) begrepp *intimt medborgarskap* som rör en individs möjligheter att göra val angående på vilket sätt man lever med andra människor, t.ex. vad gäller familjelivet och det sexuella livet.

I intervjuerna kom det fram en hel del tankar kring behov av hjälp och stöd i Finland. Enligt Cherubini (2011) kan detta tolkas som uttalanden kring vad invandrarna anser sig behöva för att vara aktiva, delaktiga och fullvärdiga medborgare. Invandrarna var för det första i behov av information av många olika slag. Allt från information om hur det finska socialsystemet är uppbyggt till hur man köper en bil i Finland. En respondent ansåg också att han vid ett par tillfällen inte hade fått den information som han hade rätt till.

Alla respondenter framhöll en önskan om att få arbeta. Avsaknaden av ett arbete upplevdes som frustrerande och deprimerande. De efterlyste variation i vardagen och möjligheter att komma bort hemifrån. En del poängterade att de inte vill leva på socialbidrag hela sitt liv. Männen hade i sitt hemland vant sig med att arbeta för sitt levebröd och kunna försörja

familjen. Många upplevde det som Garraty (1980, ref., Franzén, 2001, 152) benämnde ”att vara utan ett socialt accepterat sätt att tjäna sitt levebröd”.

För många invandrare innebar flytten till Finland förändringar i det sociala livet. De förde fram att de kände sig ensamma och att de saknade släktingar och egna landsmän i Raseborg. Respondenterna poängterade också avsaknaden av finländska vänner och bekanta. Slutligen var brist på pengar och avsaknad av lämplig bostad något som ett par familjer framhöll som problematiskt. En respondent framhöll att pengarna tar slut redan vid mitten av månaden. För att kunna leva ett normalt liv och ungefär som andra finländare ansåg han att den summa pengar de får borde höjas.

Sammanfattningsvis kan man påstå att invandrarna var nöjda över att få vara i ett land med fred. De uppskattade möjligheten att kunna röra sig utomhus och var nöjda med mycket av den hjälp som de fick när de kom till Finland, men de stötte också på en del svårigheter i det dagliga livet som medborgare. Upplevelsen av ett fullvärdigt medborgarskap skulle vara starkare ifall de hade ett arbete, större inkomst och ett nätverk av egna landsmän och finländare runt omkring sig. För att känna sig delaktiga i samhället behöver de också kunskap om hur samhället fungerar.

Socialarbetarna förde fram liknande tankar som en del invandrare angående på vilket sätt den nya situationen i Finland kan utgöra en påfrestning för parrelationen. De ansåg att främsta orsaken till att problem uppstår var att kvinnan märker att hon kan vara mer självständig i Finland. Dessutom är allting nytt i Finland och de har inte samma nätverk med släktingar och vänner kring sig.

Angående männens upplevelser av att polisen och socialmyndigheterna alltid enbart lyssnar på kvinnan vid misstanke om misshandel, ansåg socialarbetarna att misshandel är något som de alltid tar på allvar. De utgår inte från att en människa ljuger om ett sådant ämne. De ansåg att männen kanske känner sig maktlösa på grund av att alla som arbetar inom socialvården är kvinnor, och på grund av att männen i sitt hemland är vana med att ingen lyssnar på kvinnor. Dessutom kan mannen uppleva skam inför sin släkt när han har misslyckats i sin roll som familjens överhuvud. Angående hjälpbehov så ansåg socialarbetarna att många invandrare skulle vara i behov av att bearbeta sina upplevelser från hemlandet genom att få terapi på sitt eget modersmål. Det förebyggande arbetet ansåg de att borde skötas via mottagningscentraler och invandrarbyråer eftersom de har vetskap om vilka invandrare som har kommit till landet.

Genom att informera om olikheter i kulturer och eventuella förändringar som kan ske i parförhållandet skulle man kunna förebygga att problem uppkommer.

11 AVSLUTANDE DISKUSSION

Sammanfattningsvis kan jag konstatera att vägen från att forskningsplanen skrevs till att praktikforskningsrapporten skrevs har varit krokig. I denna rapport är både forskningsfrågorna, den teoretiska utgångspunkten och analysmetoden andra än de som beskrevs i forskningsplanen. Jag har således fått erfara att kvalitativa forskningsprocesser ofta är levande och kräver att forskningsplanen är flexibel och anpassningsbar.

Forskningen blev innehållsmässigt bred men jag ser det som en fördel på så vis att jag har fått bekanta mig med många olika områden. Jag har insett att det inte är lätt att forska kring problem i parförhållandet men istället fick jag upp ögonen för många andra ämnen som invandrarna ansåg vara relevanta i deras liv. Inför min pro gradu avhandling har jag dock lärt mig vikten av att avgränsa forskningsämnet. I framtida forskning vore det intressant att forska enbart utgående från ett mans- eller kvinnoperspektiv. Man skulle också kunna bredda forskningen geografiskt genom att undersöka irakiernas upplevelser i olika delar av landet eller ge forskningen en ny dimension genom att jämföra olika nationaliteter. Man skulle också kunna välja att fördjupa sig i enbart något eller några områden kring upplevelserna av medborgarskap. Man kan således konstatera att praktikforskningen har gett mig erfarenheter och inspiration för nya forskningsprocesser.

Efter att alla intervjuer var transkriberade hösten 2012 besökte jag invandrarbyrån och gav en sammanfattning över de resultat som kommit fram. På invandrarbyrån var man mycket nöjd med hur arbetet utförts och över de resultat som kommit fram. De ansåg att min forskningsrapport är något som de kommer att ha konkret och praktisk nytta av i sitt arbete.

Själv upplever jag att forskningsmaterialet var rikt på information och jag tror att det kan vara till nytta för invandrarbyrån och även för andra arbetsplatser där man möter invandare i sitt arbete, t.ex. på socialbyråer. Materialet bygger på invandrarnas röster och genom att känna till deras tankar och upplevelser uppnår man större förståelse vilket kan hjälpa att förbättra

arbetet med denna klientgrupp. Forskningen fick också ytterligare en dimension när den kompletterades med socialarbetarnas perspektiv.

Avslutningsvis vill jag påstå att praktikforskningen har varit en lärorik process. Det har varit intressant att producera kunskap i kollektiv växelverkan med praktiken och jag hoppas att jag har uppnått syftet med denna praktikforskning, nämligen att nå *kunskap för handling* (Goldkuhl, 2008).

BILAGA 1

Intervjufrågor

Tausta / Saapuminen Suomeen - Bakgrund / ankomst till Finland

- Kerro miten tulitte Suomeen? Berätta om hur du/ni kom till Finland?
- Kerro vähän siitä, miksi jätitte kotimaanne. Berätta lite om orsakerna till att ni lämnade ert hemland.
- Millaista on ollut tulla perheenä uuteen maahan? Mitkä ovat kokemuksesi? Hur har det varit att som familj komma till ett nytt land? Hur har du upplevt det?
- Kerro millaista tukea ja apua saitte kun tulitte Suomeen? Berätta om hurdant stöd och hjälp ni fick då ni kom till Finland?
- Olisitteko olleet muunlaisen tuen tarpeessa? Mistä saitte apua? Skulle ni ha behövt annat stöd? Varifrån fick ni det?

Perhe-elämä ennen ja nyt - Familjeliv förr och nu

- Kerro vähän perhe-elämästä kotimaassasi? Millaista se on Suomeen verrattuna? Mikä on ollut samanlaista, mikä erilaista? Mikä on yllättänyt teidät eniten? Anna mielellään esimerkkejä. Berätta lite om ert familjeliv i hemlandet. Hur är det jämfört med i Finland? Vad har varit annorlunda eller likadant? Vad har förvånat er mest? Ge gärna exempel.
- Haluatteko kertoa miten tapasit vaimosi/miehesi? Miten avioliitto on muodostunut? Kan ni /vill ni berätta om hur du träffade din man/hustru? / Hur har äktenskapet bildats?
- Mikä on ollut erilaista Suomeen saapumisen jälkeen? Ovatko roolit perheessä muuttuneet? Vad har blivit annorlunda sen ni kom till Finland?
- Miten olet kokenut mahdollisen muutoksen? Hur har du upplevt den eventuella förändringen?

- Miten mahdolliset konfliktit ratkaistaan perheen sisällä Hur löser ni eventuella konflikter i familjen?

Avun tarve - Hjälpbehov

- Millaista apua ja tukea tarvitsette nykyään? Hurdan hjälp och stöd behöver ni idag?
- Miten olette kokeneet yhteyden maahanmuuttajatoimistoon? Hur har ni upplevt kontakterna med invandrarbyrån?
- Miten voitaisiin parantaa maahanmuuttajatoimiston palveluja? Hur skulle arbetet på invandrarbyrån kunna utvecklas för att bättre kunna erbjuda den hjälp som invandrare behöver?
- Haluatteko lisätä jotain haastatteluun? Har ni något som ni vill tillägga till intervjun?

BILAGA 2

Gruppintervjufrågor

- Kan ni ge exempel på hurdan problematik i parförhållandet/familjen som är vanligt förekommande bland invandrare?
- Vad tror ni är orsaken till att problemen uppstår?
- På vilket sätt utgör den nya situationen i Finland en påfrestning för relationen?
- Tror ni att problem i parförhållandet förekommer oftare hos invandrare än hos finländare?
- I intervjuerna har det framkommit att flera män anser att Finland inte är jämställt utan att kvinnorna har mer makt i Finland. Vad är era tankar om detta påstående?
- Vad tror ni är mannens reaktion på sina upplevelser av minskad makt i Finland? Hur tror ni att kvinnan reagerar på sin upplevelse av ökade makt?
- Hurdan hjälp och hurdant stöd behöver invandrarna för att lösa sina problem?
- Hur kan man förebygga att problemen uppkommer?

BILAGA 3

Suostumus tutkimukseen

Tämä tutkimus toteutetaan osana Sosiaalityön käytäntötutkimuksen kurssia. Kurssi on osa sosiaalityön maisteriopintoja Helsingin yliopistolla. Ohjaajana Helsingin yliopistolla toimii professori Ilse Julkunen ja ohjaajana Länsi-Uudenmaan maahanmuuttajatoimistolla toimii Börje Mattsson. Tutkimuksen tulokset esitellään tutkimusraportissa ja seminaarissa syksyllä 2012. Osallistumassa haastatteluun tuotat arvokasta materiaalia, joka edistää harjoittelijatutkijan tutkimustyötä.

Tutkimuksen tavoitteena on tutkia millaista on tulla pariskuntana ja/tai perheenä vieraaseen maahan. Tarkoituksena on selvittää, miten miehet ja naiset kokevat tämän uuden tilanteen. Tutkimus pyrkii myös selvittämään millaista tukea ja tietoa maahanmuuttajat toivovat maahanmuuttajatoimistolta. Tavoitteena on, että tämä tutkimus auttaisi maahanmuuttajatoimisto parantamaan ja kehittämään palvelujaan.

Tutkimukseen osallistuminen on vapaaehtoista. Osallistujana sinun ei tarvitse vastata kaikkiin kysymyksiin ja voit milloin tahansa keskeyttää haastattelun. Haastattelu nauhoitetaan ja litteroidaan, mutta aineisto on vain käytäntötutkijan käytettävissä. Kaikki vastaukset ja haastattelussa esiin tulleet asiat käsitellään luottamuksellisesti. Käytäntötutkijalla on salassapitovelvollisuus eikä haastattelussa esiin tullutta tietoa paljasteta miehellesi/vaimollesi tai muulle henkilölle. Vastauksesi eivät myöskään tule olemaan tunnistettavissa loppuraportissa.

Suostun osallistumaan haastatteluun ja annan luvan siihen, että vastauksiani käytetään yllä mainittuun tarkoitukseen.

Haastattelun osallistujan allekirjoitus

Käytäntötutkijan allekirjoitus

Vakuutan, että olen välittänyt tämän suostumuksen sisällön haastateltavalle

---

Tulkin allekirjoitus

BILAGA 4

Samtycke gällande deltagande i intervjuundersökning

Denna studie genomförs som en del av kursen Praktikforskning i socialt arbete. Kursen är en del av magisterstudierna i socialt arbete vid Helsingfors universitet. Praktikforskningen handleds från universitetets sida av professor Ilse Julkunen och som handledare vid Västra Nylands invandartjänst fungerar Börje Mattsson. Resultatet från undersökningen kommer att sammanställas i en forskningsrapport och presenteras vid ett seminarium hösten 2012. Genom att delta i intervjun bidrar Du med värdefullt material som hjälper praktikforskaren att genomföra sin forskning.

Syftet med studien är att undersöka hur det är att komma till ett nytt land som par och familj. Tanken är att undersöka hur den nya situationen upplevs för mannen respektive kvinnan. Målet är också att utreda hurdan stöd och hurdan information som önskas från invandrarbyrån. Målet är att med hjälp av denna studie kunna förbättra och utveckla den service som ges på Västra Nylands invandartjänst.

Studiens syfte är också att höra vilken syn professionella som arbetar inom det sociala området har på problem i parförhållandet bland invandrare.

Att delta i denna undersökning är helt frivilligt. Du behöver inte svara på alla frågor om Du inte vill och Du kan när som helst välja att avbryta intervjun om Du så önskar. Intervjun kommer att bandas och transkriberas, men endast praktikforskaren kommer att ha tillgång till materialet. Alla svar och allt som diskuteras under intervjun kommer att behandlas helt konfidentiellt. Dina svar kommer inte att kunna kännas igen i den slutgiltiga forskningsrapporten.

Jag samtycker till att delta i denna intervjuundersökning och till att mina svar får användas för ovan nämnda syfte.

Respondentens underskrift

Praktikforskarens underskrift

Respondentens underskrift

LITTERATUR

- Alitolppa-Niitamo, A., Söderling, I. & Fågel, S. (red.). (2005). *Olemme muuttaneet - näkökulmia maahanmuuttoon, perheiden kotoutumiseen ja ammatillisen työn käytäntöihin*. Helsinki: Väestöliitto.
- Anis, M. (2008). *Sosiaalityö ja maahanmuuttajat. Lastensuojelun ammattilaisten ja asiakkaiden vuorovaikutus ja tulkinnat*. Väestötutkimuslaitoksen julkaisusarja D 47/2008. Helsinki: Väestöliitto.
- Cherubini, D. (2011). Intersectionality and the study of lived citizenship: a case study on migrant women's experience in Andalusia. *Graduate Journal of Social Science*, 8 (2), 114-136.
- Eskola, J. (2001). Laadullisen tutkimuksen juhannustaiat. I J. Aaltola & R. Valli (red.), *Ikkunoita tutkimusmetodeihin II. Näkökulmia aloittelevalle tutkijalle tutkimuksen teoreettisiin lähtökohtiin ja analyysimenetelmiin* (s.133–157). Jyväskylä: PS kustannus. Ref. Tuomi & Sarajärvi (2009).
- Franzen, E. (2001). *Att bryta upp och byta land*. Falun: Natur & kultur.
- Forsander, A. (2002). *Luottamuksen ehdot. Maahanmuuttajat 1990-luvun suomalaisilla työmarkkinoilla*. Väestötutkimuslaitoksen julkaisusarja D: 39. Helsinki: Väestöliitto.
- Garraty, J. (1980). *Arbetslösheten i historien*. Lund: Liber läromedel. Ref. Franzén (2001).
- Gissler, M., Matveinen M., Sarvimäki, P. & Kangasharju, M. (2006). *Maahanmuuttajat ja julkiset palvelut*. Työpoliittinen tutkimus 296. Helsinki: Työministeriö.
- Goldkuhl, G. (2008). What kind of pragmatism in information systems research? AIS SIG Prag Inagural meeting, Dec 14, 2008, Paris.
- Hall, T. & Williamson, H. (1999). *Citizenship and Community*. Leicester: Youth Work Press. Ref. Lister (2007).
- Joelsson, R. (2004). The hermeneutics of faith and the hermeneutics of suspicion. *Narrative Inquiry*, 14 (1), 1-28. Ref. Larsson et al. 2008.

- Julkunen, I. (3.10.2011). Föreläsning. *Introduktion till kvalitativa forskningsmetoder*.
- Klasen, F. (1983). Jag är ett barn igen. I *Invandrartidningen, På lätt svenska*. Ref. Franzén (2001).
- Konventionen angående flyktingars rättsliga ställning, Geneve, (1951). Finlands författningssamlings fördragsserie 77/1968.
- Larsson, S., Sjöblom Y., & Lilja, J. (Red). (2008). *Narrativa metoder i socialt arbete*. Lund: Studentlitteratur.
- Lister, R. (2007). Inclusive citizenship: Realizing the potential. *Citizenship Studies*, 11 (1), 49-61.
- Satka, M., Karvinen-Niinikoski, S. & Nylund, M. (2005). Mitä sosiaalityön käytäntötutkimus on? I M. Satka, S. Karvinen-Niinikoski, M. Nylund, & S. Hoikkala. *Sosiaalityön käytäntötutkimus* (s. 9-19). Helsinki: Palmenia-kustannus.
- Svensson, P-G. & Starrin, B. (Red.). (1996) *Kvalitativa studier i teori och praktik*. Lund: Studentlitteratur.
- Statistikcentralen. Hämtad 18.10.2012 från: www.tilastokeskus.fi Etusivu > Tilastot > Tilastot aiheittain > Väestö > Väestörakenne.
- Tuomi, J. & Sarajärvi, A. (2009). *Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi*. Helsinki: Tammi.
- Plummer, K. (1995). *Telling Sexual Stories*. London & New York: Routledge. Ref. Lister (2007).
- Valtonen, K. (1999). *Pakolaisten kotoutuminen Suomeen 1990-luvulla*. Työhallinnon julkaisu nro 228. Helsinki: Työministeriö.